

Amnesty press

NR 4

OSÄKER FRAMTID
IS har besegrats
i Irak – nu börjar
nya konflikter

SIDAN 10

PER ANGER-PRISET
Gégé Katana
Bukuru trotsar
våldet i Kongo

SIDAN 44

PÅ VÄG MOT DÖDEN

*Här förs tre män till hängning i
Kuwait 1 april 2013. I snitt avrättas tre
personer om dagen i världen. I 40 år har
Amnesty arbetat mot dödsstraffet.*

SIDAN 36

Döden uppskjuten

Klockan 10 på förmiddagen den 15 november skulle *Alva Campbells* liv avslutas med en dödlig injektion. Den 69-årige mannen hade år 1998 dömts till döden för att året innan ha skjutit ihjäl *Charles Dials*, ett brott Alva Campbell har erkänt. I nästan 20 år hade han väntat på den amerikanska delstaten Ohios strängaste straff: Döden.

Den delstatsinstans som kan bevilja omvandling av straffet hade i oktober 2017 med elva röster mot en beslutat att dödsdomen skulle verkställas. Den 9 november beslöt guvernör *John Kasich* samma sak. Den 14 november avtog USA:s högsta domstol en begäran om uppskov med avrättningen.

Det dröjde fram till klockan 11 innan avrättningen av Alva Campbell påbörjades. Avrättningsteamet försökte hitta en ven där den dödliga injektionen skulle placeras. Alva Campbells hälsa har dock i åratal successivt försämrats och efter en halvtimmes sökande på armar och i höger ben så gav teamet upp. Kriminalvårdschefen förklarade att avrättningen var inställd. Guvernör John Kasich beviljade temporärt uppskov. Senare satte guvernören ett nytt datum för avrättningen av Alva Campbell: 5 juni 2019. Då kommer John Kasichs mandatperiod vara över då han avgår som guvernör i januari 2019. Försvarsadvokaten uttryckte tvivel på att det ska gå lättare att avrätta

ULF B
ANDERSSON

Chefredaktör

FOTO: SANDRA JOHNSON

Alva Campbell år 2019 då inget tyder på att hans hälsa kommer att förbättras.

detta nummer berättar vi om den stora konferens Amnesty International höll i Stockholm i december 1977. Det blev en startpunkt för organisationens arbete mot dödsstraff, ett arbete som gäller alla, vare sig det handlar om Alva Campbell eller *Saddam Hussein*, Iraks forne diktator som avrättades 30 december 2006.

Idag har över 100 länder avskaffat dödsstraffet och ytterligare ett stort antal länder verkställer inte dödsdomar. Ändå lever fortfarande en majoritet av världens befolkning i länder där staten har tagit sig rätten att döda sina medborgare. Frågan är ständigt aktuell.

I Turkiet har president *Recep Tayyip Erdoğan* flera gånger efter kuppförsoket i juli 2016 hotat med att återinföra dödsstraff. I Maldiverna har myndigheterna sagt att de första avrättningarna sedan 1954 ska genomföras. I Kina, Saudiarabien och Japan finns inga tecken på att dödsstraffet är på väg att avskaffas. Och i Iran sitter *Ahmadreza*

Djalali, forskare vid Karolinska institutet, dömd till döden i oktober efter en högst bristfällig rättegång.

Det är långt kvar innan målet från Stockholmskonferensen 1977 är uppnått: En värld fri från dödsstraff.

ULF B ANDERSSON

AMNESTY PRESS är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare. Andrea Stolt (layout), Lisa Olsson (sociala medier). GRAFISK FORM/AD: A4/Lotta Lundin. REPRO: A4/Lotta Lundin. ADDRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm. TELEFON: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01. E-POST: ap@amnesty.se HEMSIDA: amnestypress.se SVENSKA SEKTIONEN: Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720.

PRENUMERATION: 200 kr. TRYCKERI: V-TAB AB, Vimmerby, 2016. PRESSLÄGGNING: 20 november 2017. Ut kommer med fyra nummer 2018. MANUSSTOPP: Nr 1/2018: 29 januari 2018. HOS LÄSARNA: 2 mars 2018. ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 95 940 exemplar. ANNONSER: annonser@amnesty.se OMSLAG: Avrättning i Kuwait. FOTO: ASSER AL-ZAYYAT/AFP/TT

RUINER. Mosul efter cirka nio månaders kamp mot IS. FOTO: JOAKIM MEDIN

40 ÅRS KAMP

36 Stockholmskonferensen 1977 blev starten för Amnestys arbete mot dödsstraff. Vi pratar med de som var med då.

FOTO: VERA HÄGGBLOM

DÅ OCH NU. Brita Grundin och Thomas Hammarberg.

DESSUTOM

6 GODA NYHETER
En dödsdömd bloggare frigiven i Mauretanien.

43 KRÖNIKA
Anna Lindenfors på rättegång i Istanbul.

50 SÅ GICK DET SEN
I västra Kamerun har mötsättningarna från 1961 lett till kris.

I BRIST PÅ JOBB

28 Många kvinnor säljer sex i Djibouti, ett stabilt land med en viktig hamn.

PER ANGER-PRIS

44 Pristagaren *Gégé Katana Bukuru* berättar om sitt arbete för kvinnors rättigheter i Kongo.

IHÅGKOMMEN. Den svenske diplomaten Per Anger.

FOTO: PRIVAT

FRAMTID FÖR MR?

52 *Jennie Aquilonius* spanar på Mänskliga rättighetsdagarna i Jönköping som samlade 4 000 besökare.

"EN VACKER SYN"

DET VAR DEN POLSKE inrikesministern **Mariusz Blaszczak**s kommentar efter marschen i Warszawa på Polens självständighetsdag lördagen den 11 november. Omkring 60 000 personer deltog under huvudbudskapet "Vi vill ha Gud". Inslaget av högerextremister och nazister var påtagligt. "Rent Polen, vitt Polen", "Be om en muslimsk förintelse" och "Död åt fosterlandets fiender" (bilden) var några av budskapen på banderoller.

I ett land där det idag finns runt 10 000 judar och 40 000 muslimer av en befolkning på 38 miljoner är det budskap som skrämmer många. Amnesty protesterade mot att polisen omhän-

dertog 49 fredliga motdemonstranter som på trottoaren stod med banderoller med budskap som "Mitt moderland är medmänsklighet".

Två dagar efteråt, den 13 november, hade **Jaroslav Kaczyński**, ledare för det styrande partiet Lag och Rättvisa, PiS, insett att bilderna av högerextremister och nationalkonservativa i samma tåg inte var så positiv i omvärlden och talade i TV om de värsta slagorden som "en provokation".

Den 15 november röstade EU-parlamentet med stor majoritet för att Polen ska förlora sin rösträtt i EU.

ULF B ANDERSSON

FOTO: BARTLOMIEJ ZBOROWSKI/EPA/TT

SAMVETSFÅNGE FRIGIVEN OCH TACKAR FÖR STÖD

 MÄNNISKORÄTTSFÖRSVARAREN *Ebtisam al-Saegh* frigavs den 22 oktober från fängelset i Bahrain där hon suttit fängslad sedan juli. Hon visste inte villkoren för frigivningen och hennes advokat hade ännu inte fått kopior av

dokumenterna i fallet. Efter frigivningen hälsade hon till Amnesty: – Tack till alla på Amnesty för era ansträngningar på mina vägnar. Jag var medveten om ert stöd och det gav mig glädje och en känsla av säkerhet som är så viktigt för alla fångar.

Ebtisam al-Saegh greps på natten den 3 juli i sitt hem av maskerade tjänstemän som uppgav att de kom från brottsutredningsenheten.

Tidigare under dagen den 3 juli hade hon twittrat om den Nationella säkerhetstjänstens misshandel av kvinnor och hon höll Bahraïns kung ansvarig för deras handlingar. IIII

POET FRIGIVEN

 DEN 4 OKTOBER rapporterade Amnesty att den kinesiske poeten *Wu Mingliang*, mest känd som "Langzi" (Vandraren), hade frigivits den 22 september efter att ha suttit fängslad sedan 18 augusti (se Fatta Pennan nummer 3/2017). Han tackade det internationella samfundet och Amnesty International för stöd. IIII

DOMSTOL FRIADE 13

 13 AKTIVISTER INOM hälsa och mänskliga rättigheter släpptes fria den 27 oktober sedan en domstol i Tanzania friat dem från anklagelsen om att ha "främjat homosexualitet". De greps vid en konferens den 17 oktober där de diskuterade lagliga åtgärder mot Tanzanias regering för diskriminering inom hälsoområdet när det gäller hbt-personer. IIII

Frigivningar i Uzbekistan

 Journalisten och människorättsförsvararen *Salidzhon Abdurakhmanov* frigavs på kvällen den 4 oktober efter mer än nio år i fängelse. Han dömdes år 2008 till 10 års fängelse för narkotika-innehav. Anklagelsen tros dock ha varit fabricerad för att straffa honom för hans arbete som journalist och människorättsförsvarare. Nu slapp han avtjäna de sista nio månaderna av straffet.

Salidzhon Abdurakhmanov var ordförande i en icke-statlig

organisation i Karakalpakstan, en autonom republik i Uzbekistan. Han var även en av de få oberoende journalisterna kvar i landet som skrev om situationen i Karakalpakstan för *uznews.net*.

Salidzhon Abdurakhmanov greps den 7 juni 2008 bara några dagar innan han skulle delta i ett internationellt medieseminarium i huvudstaden Tasjkent.

Salidzhon Abdurakhmanov uttrycker sin tacksamhet till alla som kämpade för hans frihet och inte glömde bort honom.

Han säger att de vykort som han mottog från hela världen, även några på kinesiska, gjorde det möjligt för honom att hålla modet uppe genom åren.

Amnesty International har arbetat för Salidzhon Abdurakhmanovs frihet sedan år 2009 och i svenska sektionen har tre lokala grupper i Örebro, Sjöfalle och Stockholm arbetat med fallet.

Den 3 oktober frigavs också människorättsförsvararen *Azam Farmonov* från Jaslik-fängelset i nordvästra Uzbekis-

TACKAR FÖR STÖD. *Salidzhon Abdurakhmanov* är fri efter över nio år i fängelse i Uzbekistan.

FOTO: PRIVAT/AMNESTY

tan efter att ha suttit fängslad i nästan 12 år.

Azam Farmonov berättade att villkoren i fängelset förbättrades efter att den förre presidenten *Islam Karimov* avlidit i september 2016 och den nye presidenten *Shavkat Mirziyoyev* tillträdde. Han planerar nu att skriva en bok om tiden i Jaslik-fängelset.

Azam Farmonov var medlem i Human Rights Society of Uzbekistan, HRSU, i östra Sirdaryo-regionen och försvarade lokala jordbrukare som anklagat tjänstemän för försummelse och korruption. Han greps tillsammans med *Alisher Karamatov*, också medlem i HRSU, i april 2006. De dömdes till nio års fängelse efter en bristfällig rättegång, anklagade för utpressning. Alisher Karamatov frigavs i april 2012 av hälsoskäl. I slutet av april 2015 skulle Azam Farmonov frigås men istället förlängdes han straff med fem år för påstådda brott mot fängelseregler.

Amnesty International har arbetat med fallet under många år, i Sverige genom lokala grupper i Göteborg och Stockholm. IIII

DÖDSDÖMD FRIGIVEN

 MOHAMED MKHAÏTIR släpptes den 9 november efter att ha suttit fängslad sedan den 5 januari 2014. En appellationsdomstol i Nouadhiboi i nordvästra Mauretanien omvandlade hans dödsdom till två års fängelse och cirka 1 500 kronor i böter.

Mohamed Mkhaitir dömdes till döden för blasfemi (hädelse) för att i december 2013 ha skrivit ett blogginlägg på Facebook om religion och kastsystemet.

Bloggen väckte starka känslor och tusentals människor demonstrerade med krav på att han skulle dömas till döden. Det var första gången Mauretanien utdömde dödsstraff för blasfemi sedan landet blev självständigt 1960.

– Frigivningen av Mohamed Mkhaitir är en stor lättnad, sade Alioune Tine, Amnestys regionchef för Väst- och Centralafrika. IIII

Historisk seger för transpersoner

Fotis Filippou, biträdande chef för Amnesty Internationals Europa-avdelning, välkomnade den 10 oktober att parlamentet i Grekland hade fattat beslut om att personer kan få könsbekräftelse utan medicinska ingrepp eller tester. Amnesty har tillsammans med Transgender Europe och ILGA arbetat för lagändring, som trots brister, ses som ett viktigt framsteg.

VI
LAGAR
DINA
JEANS
GRATIS

NUDIE JEANS REPAIR SHOP

GÖTEBORG: Vallgatan + Drottninggatan
STOCKHOLM: Skånegatan + Jakobsbergsgatan
MALMÖ: Davidshallsgatan

Om du tröttnat på dina gamla jeans erbjuder vi 20% i rabatt på ett par nya. Dina gamla jeans säljs vidare som second hand, eller återvinns och blir nya jeans, mattor, campingstolar eller något helt annat.

Nudie Jeans co
THE NAKED TRUTH ABOUT DENIM

HAR IRAK NÅGON FRAMTID?

EFTER TRE ÅRS TID är kriget mot IS över i Irak. Men de som besegrade IS har själva gett upphov till spänningar som eldat på andra motsättningar. Detta har redan lett till nya strider och flyktingkriser. Amnesty Press har rest runt i Irak och talat med kurder, shiamiliser och missnöjda sunniter, i ett land med fortsatt stora utmaningar.

TEXT OCH FOTO: JOAKIM MEDIN

Vill du veta mer om Irak innan du läser artikeln? Bläddra till sidan 24.

IRAK

HUVUDSTAD:
Bagdad

POLITIK: Landet skapades efter första världskriget och blev självständigt 1932. Vid USA och Storbritanniens invasion i mars 2003 störtades Saddam Husseins regim. Islamiska staten, IS, erövrade 2014 stora delar av Irak men har nu besegrats. Premiärminister Haider al-Abadi leder en regering, stödd av USA och Iran, dominerad av shiamuslimer.

YTA: **437 072 km²**
(Sverige: 449 964 km²)

BEFOLKNING:
Drygt 37 miljoner.

Boken som vandrar runt bland deltagarna på seminariet har ett lika hemskt omslag som titeln föreslår: "Dödskulturen i Irak". Fram- och baksidan pryds av fotografier från krig och massakrer i landet under hundra år tillbaka. Svartvita dödsfall från 1920-talet samsas med Islamiska statens, IS, massavrättningar år 2014. I Irak sker ingen censur i onödan av en historia alla redan känner till.

Det är Skrivarförbundet, en lokal författarorganisation, som arrangerar ett seminarium denna septembereftermiddag i den irakiska staden Kirkuk. I publiken sitter araber, turkmener och en välkänd assyrisk novellist. Boken är skriven av en kurd som står och talar upp på en liten scen. Kirkuk är känt för sin mångkulturella befolkning. Alla folkgrupper lever tillsammans här, berättar Skrivarförbundets ordförande *Sudat Hashim al-Bayati*.

– Bråken finns mellan politiska ledare och inte mellan oss normala människor. Men samtidigt så finns det verkligen en kultur av att döda varandra i Irak. Det har varit så här våldsamt ända sedan profeten *Muhammads* dagar, suckar han.

Bara tre veckor senare utbryter stora strider mellan kurderna och irakiska styrkor i Kirkuk och på andra platser. En framgångsrik offensiv håller under hösten 2017 på att befria de allra

sista landområdena som har ockuperats av IS. Men helt enligt de värsta farhågorna bubblar äldre motsättningar upp igen, som kastar ner landet i nya konflikter. Är Irak verkligen dömt till en kultur av dödande?

En stor förändring under hösten som lär ge eko under lång tid framöver hänger samman med Iraks äldsta konflikt: den hundraåriga kurdiska kampen för en egen stat. Den 25 september i år arrangerade den autonoma Kurdistan-regionen, KRG, och dess president *Massoud Barzani* en folkomröstning om självständighet. Folkomröstningen var djupt kontroversiell, inte minst för att den också inkluderade

REKORDSTATY. Vid infarten till Kirkuk står denna jättestatyr föreställande en peshmergasoldat. Peshmerga betyder egentligen "de som möter döden" och används som beteckning på soldater i irakiska Kurdistan.

FOTO: WIKIPEDIA

Massoud Barzani

de de "omstridda områdena" utanför KRG, som både Bagdad och kurderna gör anspråk på. Kurderna tog ensamma kontrollen över dessa områden i juni 2014, när den irakiska armén i norra Irak kollapsade under trycket av IS.

Allra känsligast bland de omstridda områdena var Kirkuk, främst på grund av dess omfattande oljetillgångar. Och alla människor som månaderna innan folkomröstningen besökte staden kunde där se ett 21 meter högt, övertydligt tecken på att en konflikt nog hade blivit oundviklig.

– Det här är världens längsta peshmer-

gasoldat. Många ser honom som en symbol över att kurderna ockuperar Kirkuk. Eller som en förvarning om att det snart kommer bli krig här mellan peshmerga och Irak, sade min lokala guide *Ali*, när vi en septemberrdag åkte in i Kirkuk.

Vid den norra infarten till staden stod en jättelik statyr föreställande en kurdisk soldat, som höll en Kalasjnikovkarbin i ena handen och en kurdisk nationalflagga i den andra. Verket avtäcktes av stadens kurdiskdominerade styre i juli 2017 och sades vara den största militära statyn i Mellanöstern. Kurder såg den som en hyllning till peshmerga. Men för Bagdad var statyn en provokation.

KIRKUK

Stad i norra Irak som år 2009 beräknades ha 850 000 invånare. Stora oljefält finns i området. På 1950-talet var - enligt omstridda uppgifter - turkmener (38 procent) största grupp i staden följt av kurder (33 procent) och araber (22,5 procent). I samband med offensiven från IS år 2014 tog kurdisk peshmerga kontrollen över Kirkuk.

KRG

Kurdistans regionala regering, KRG, har sedan år 1991 kontroll över irakiska Kurdistan med Erbil som huvudstad. Sedan Irak efter USA:s invasion år 2003 fick en ny författning har KRG fått autonomi i det egna området. Kurderna har dock fortsatt att delta i styret av Irak. Konflikter kring Kirkuks status och intäkterna från oljan är olösta.

EX-GUVERNÖR. Najmaldin Karim flydde Kirkuk så snart Bagdad återtog kontrollen i oktober. Hans arabiske ställföreträdare övertog guvernörsjobbet.

”Vi vill se rättvisa skipas och få tillbaka vad som rättmätigt är vårt.”

Najmaldin Karim

140 i Iraks konstitution senast år 2007 skulle ha löst frågan om de omstridda områdena. För kurderna är detta särskilt viktigt gällande Kirkuk eftersom man säger sig vara den historiska majoritetsbefolkningen där. Den minskade till följd av Saddam Husseins arabiseringskampanj och folkmord på upp emot 180 000 kurder under 1980-talet. Men fortfarande visar Bagdad inget intresse för att sätta sig i dialog om detta. Nu tar vi saken i egna händer genom folkomröstningen, sade guvernören.

– Vi vill se rättvisa skipas och få tillbaka vad som rättmätigt är vårt. Förut bodde inte araberna inne i Kirkuk, då var 99 procent av invånarna kurder och turkmener, menade Najmaldin Karim.

en annan del av Kirkuk sade oppositionspartiet Irakiska Turkemiska Fronten, ITC, att folkomröstningen skulle resultera i en kris, där kurderna skulle förlora mer än några andra. Enligt ITC:s talesperson Mohammed Samaan hade guvernör Karim och hans allierade i flera år provocerat fram spänningar genom att försöka ”kurdifiera” Kirkuk. De hade bytt namn på gator och torg, installerat politiska monument och även flyttat in kurder från KRG, i syfte att förändra stadens demografi.

– Kirkuk är inte en kurdisk stad. Det var folkräkningar både 1947 och 1957 och nästan alla invånare i staden var då turkmener, hävdade Mohammed Samaan, även om en kontroll av dåtidens folkräkningar visar att han har fel.

Kritiker menade att Barzanis folkomröstning bara var ett sätt att avleda fokus bort från egna tillkortakommanden. Exempelvis hade KRG från år 2014 exporterat 300 000 fat olja dagligen från Kirkuk till Turkiet, utan att dela med sig till Iraks oljeministerium. Lika länge hade KRG varit oförmöget

Kirkuks kurdiske guvernör Najmaldin Karim hade redan orsakat kraftiga protester i Bagdad när han i mars 2017 låtit hissa Kurdistans flagga

bredvid den irakiska, över stadens citadell. Senare hissades kurdflaggan även över alla offentliga byggnader. I slutet av augusti beslutades att Kirkuk också skulle delta i självständighetsomröstningen – trots att

Iraks parlament förbjöd det och att både Iraks premiärminister Haider al-Abadi och shiamiliserna kallade det en röd linje.

En vecka före folkomröstningen mötte Amnesty Press guvernören på hans kontor, som låg mitt i en säkerhetszon

med bombskyddsväggar och soldatbaracker. Bara några dagar tidigare hade han fått sparken av det irakiska parlamentet, men Karim vägrade lämna sin post. Han påstod att ett kryphål i konstitutionen skyddade honom från parlamentets beslut.

– Men Bagdad har aldrig trott på konstitutionen, man har bara använt den för att agera mot mig eller mot andra, sade Najmaldin Karim.

Ett uppenbart exempel på Bagdads över-sitteri, menade han, är att man enligt Artikel

FOTO: WIKIPEDIA

Haider al-Abadi

TURKMENER

Det beräknas att det finns tre miljoner turkmener i Irak. Siffran är dock omstridd. Turkiet anser sig ha speciellt skyddsintresse för turkmenerna.

IS uppgång och fall

I januari 2015 behärskade IS stora delar av Irak och Syrien och omkring sex miljoner personer levde i det kalifat som hade utropats i juni 2014. Efter drygt tre års offensiv från ett stort antal länder och arméer behärskade IS i november 2017 bara några mindre städer i gränsområdena mellan Irak och Syrien.

JANUARI 2014: Fallujah är den första stora staden i Irak som erövrats av IS.

JUNI 2014: IS intar Mosul och utropar ett kalifat.

AUGUSTI 2014: IS intar Sinjar, yazidiernas kärnområde. Det befaras att både Iraks huvudstad Bagdad och irakiska Kurdistan är hotade.

HÖSTEN 2014: En rad länder, däribland USA och Iran, ger stöd till styrkor i Irak som bekämpar IS.

1 APRIL 2015: Irakiska och iranska styrkor och shiamilis återtar Tikrit.

13 NOVEMBER 2015: Kurdiska styrkor återtar Sinjar.

JUNI-JULI 2016: Irakiska armén återtar Fallujah.

OKTOBER 2016: Iraks armé inleder en offen-

siv för att återta Mosul i samordning med kurdiska styrkor, kristen, turkmensk, yazidisk och armenisk milis och med stöd av flyg och specialstyrkor från bland annat USA, Storbritannien och Frankrike. Även Iran stöder offensiven.

JULI 2017: Iraks regering förklarar att slaget om Mosul är över. Ett 60-tal länder, däribland Sverige, har deltagit i koalitionen för att besejra IS.

5 OKTOBER 2017: Irakiska armén intar Hawija.

11 NOVEMBER 2017: Irakiska armén inleder en offensiv för att inta Rawa, den sista staden i Irak som IS behärskar. På den syriska sidan av gränsen uppger armén att IS är på väg att förlora al-Bukamal.

IS UTBREDNING 2015–2017

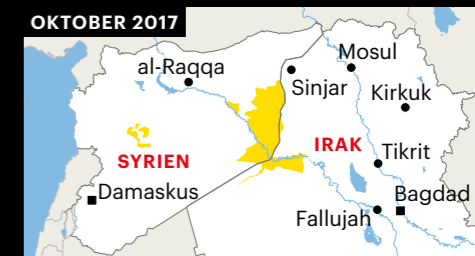
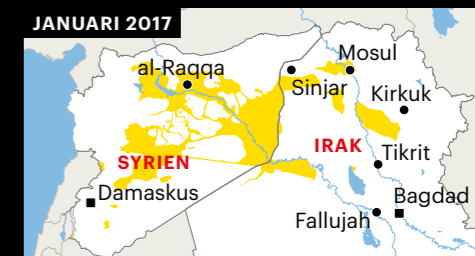
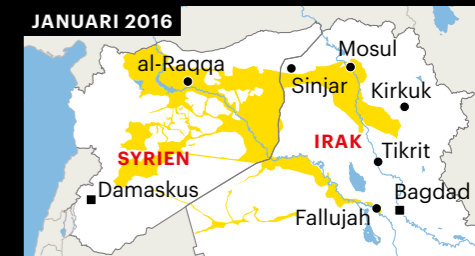
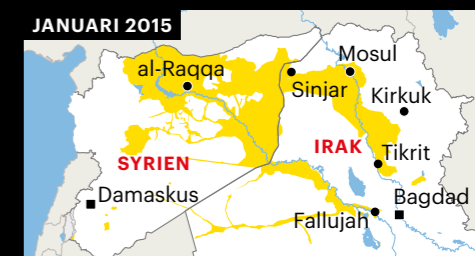

ILLUSTRATION: TT

73 000–110 000

civila och stridande beräknas ha dödats i Irak sedan januari 2014. UNHCR beräknar att omkring 3,2 miljoner människor drivits på flykt inom Irak medan över 200 000 personer flytt landet.

FLYGFÖRBUD. KRG:s flygplatser i Erbil (ovan) och Sulimaniya stängdes ner för internationell, civil flygtrafik den 29 september.

PROTESTER. Kurdiska självständighetsanhängare har protesterat mot Bagdad, som KRG:s ledare anklagat för en ny folkmordspolitik.

KDP

Leds av Massoud Barzani som år 1979 övertog ledarskapet av KDP, Kurdistanens demokratiska parti. Valdes år 2005 till president i KRG. Mandatperioden gick ut år 2015 men Barzani satt kvar. Den 1 november avgick han. 1994-1997 utkämpade KDP och PUK ett inbördeskrig i irakiska Kurdistan. Efter fredsavtalet har partierna delat på makten.

att betala ut fullständiga löner till sina ofentliganställda.
– Vart har de enorma oljeinkomsterna tagit vägen? Det vet inte det kurdiska folket heller, sade Mohammed Samaan, och gav eko åt vanliga korruptionsanklagelser mot Barzani.

Omvärlden fruktade att folkomröstningen kunde leda till nya konflikter. Varken FN, EU, USA eller andra västländer gav därför något stöd till Barzanis planer. Folkomröstningen genomfördes ändå och föga förvånande ska också 93 procent ha röstat ja till självständighet. Två dagar senare röstade Iraks parlament för en serie åtgärder som kraftigt skulle amputera kurdernas autonomi. Irak inledde tillsammans med Turkiet och Iran en sanktionspolitik mot KRG, och den 29 september lät Bagdad stänga ner KRG:s luftrum för all internationell flygtrafik. Premiärminister Abadi hade menat allvar med sina upprepade varningar till kurderna.

Den 16 oktober gick både regeringsarmén och shiamiliserna in i Kirkuk. Till omvärldens stora förvåning retirerade de tiotusentals peshmergasoldaterna nästan utan motstånd. Kirkuk återtog på bara en halv dag. Under kommande dagar tog armén och shiamiliserna även kontroll över andra

omstridda områden. Vissa gånger oblodigt, andra gånger inte. Precis som redan skett 2015 och 2016 utbröt eldstrider mellan peshmerga och shiamiliser i staden Tuz Khurmatu.

Människorätsorganisationer rapporterade om dussintals dödade och skadade civila när kurdiska kvarter i staden attackerades. 150 hem hade bränts ner och irakiska styrkor tillät plundringar av kurdisk egendom.

– På bara några timmar föröddes livet för oräkneliga män, kvinnor och barn i Tuz Khurmatu. Tusentals har förlorat sina hem, butiker och allt de ägt, sade Lynn Maalouf vid Amnesty Internationals Mellanösternavdelning i ett uttalande.

FN:s kontor för humanitära frågor, OCHA, uppgav den 2 november att över 183 000 civila blivit internflyktingar sedan mitten av oktober. Det rör sig främst om

kurder som flytt känsliga områden av fruktan för irakiska hämndaktioner. Massoud Barzani uppmanade omvärlden att hindra ett ”nytt folkmord” mot kurderna. I starka ordalag har också KRG anklagat shiamiliserna för att genomföra en etnisk rensning av kurder, ”i likhet med den tidigare irakiske diktatorns regim”.

Striderna mellan kurder och Bagdad är de första allvarliga striderna sedan Gulfriget år 1991. De har även lett till jättelika geopolitiska förändringar. Kurderna har förlorat omfattande territorier och autonomi. Förlusterna av oljekällor halverade genast den kurdiska oljeexporten. I ett försök att undvika ekonomisk kollaps erbjöd KRG i november Bagdad full kontroll över alla kvarvarande oljekällor, i utbyte mot att Irak åter börjar betala offentliganställdas löner i KRG. Men

fortfarande går man inte till botten med den grundläggande frågan om marktvisterna.

Massoud Barzani avgick som KRG:s president den 1 november. I sitt avskedstal beskyllde han politiska rivaler för förlusterna av landområden. Genast därefter brandbombades flera kontor tillhörande partierna PUK och Gorran.

Det kurdiska nederlaget har tydligare än på många år visat de oerhörda sprickorna mellan partierna i KRG. Barzanis parti KDP och PUK har båda öppet anklagat varandra för det som skett, antingen genom att man i hemliga avtal sålt ut Kirkuk till fienden eller genom att folkomröstningen var en dumdristig idé. Flera frågor återstår att besvara, men klart är att de kraftigt försvagade kurderna under lång tid lär ha svårt att enas i opposition mot Bagdad.

Dessa förändringar har i sin tur tjänat till att ytterligare stärka Irak, vars ledare fått ett

GORRAN

Gorran (”Förändring”) bildades år 2009 som en tredje politisk kraft vid sidan av KDP och PUK. Partiet har fått runt 25 procent av rösterna.

PUK

Kurdistanens patriotiska union, PUK, bildades 1975 och har varit KDP:s rival i irakiska Kurdistan. Ledaren Jalal Talabani avled 3 oktober 2017. Under 2005-2014 var Talabani president i Irak.

SEKTERISM. Den grundläggande konflikten mellan shiiter och sunniter finns ännu kvar och har bara förstärkts av IS-kriget

▶ rejält förbättrat självförtroende efter återtagandet av både Mosul och Kirkuk. Frågan är bara vad för slags nytt Irak som växer fram? Statens militära seger över både IS och kurder har varit möjlig enbart tack vare de starkt motiverade, Iranstödda shiamiliserna, som kallas Popular Mobilisation Units, PMU. När Amnesty Press möter PMU framgår det hur de underblåser både en fortsatt sekterism och orättvis maktfördelning i landet.

En dryg vecka innan PMU mobiliserar för att gå norrut mot kurderna sitter jag med i en av deras militära konvojer, som istället färdas söderut i Irak. Vi kör fram på landsbygdsvägar i ett

torrt landskap. Några mil innan Tikrit, där Saddam Hussein föddes, viker vi av i en båge och fortsätter mot Hawija. Staden var IS sista fäste i centrala Irak och befriades av PMU bara två dagar tidigare. Så vad händer nu? Kommer shiasoldaterna att åka hem, frågar jag *Jawdar Assaf*, kontaktperson för PMU i Kirkukprovinsen, i vars bil jag färdas. – PMU skapades genom en fatwa och kan bara avslutas genom en fatwa. Nu tänker vi öppna ett politiskt och militärt center i Hawija. Det kommer bli krig i detta område igen, för här finns det olja, säger *Jawdar Assaf*.

Shiamiliserna bildades på sommaren 2014 efter att Iraks högste shiitiska ledare ayatollah *Ali as-Sistani* utfärdade ett

religiöst dekret, om kamp mot IS. Flera av de dominerande miliserna i PMU har anklagats för plundring, systematisk tortyr och mord på sunnitisk civilbefolkning. Men *Jawdar Assaf* anser att västvärldens medier presenterat en grovt felaktig bild. Enligt honom är det dessutom Israel, västvärlden och USA som ligger bakom konflikterna i Irak. Väst blundade för rekryteringen av alla sunnitiska IS-terrorister som reste till Irak, anser han:

– Säg till din regering i Sverige att de ska sluta skicka hit fler terrorister. Jag mötte flera av dem 2014 när det var krig vid min hemstad Amerli. Hur visste jag att de var svenskar? Därför att jag själv halshög dem.

Vi passerar små byar och bondgårdar på vår väg till Hawija. Ibland är allt som återstår öde, svartsofiga ruiner. Andra gånger samlas de vuxna invånarna framför byggnaderna och håller upp vita flaggor. Men de hungriga, smutsiga barnen står framme vid vägkanterna. Flera av dem viftar med shiitiska fanor, på uppmaning av föräldrarna som vet att hålla sig väl med PMU. Vi passerar två pojkar som håller upp en flagga med imamen Alis bloddrypande svärd.

– Se där! De här är sunniter. De har vägrat bära vår flagga i 1400 år men titta på dem nu, säger *Jawdar Assaf*.

När vi kommer fram till Hawijas sönderskjutna stadskärna är det mycket svårt att hitta en enda IS-symbol. Trots att IS fanns här fram till för bara två dagar sedan har all deras religiösa propaganda bytts ut mot PMU:s religiösa propaganda. Shiitiska symboler och slagord syns överallt på flaggor, banderoller och graffiti, som soldaterna tar selfies framför.

På eftermiddagen åker militärkonvojen vidare från Hawija till ett möte i en närliggande by. Och här sker en ritual som ägt rum många gånger förr, i detta traditionella samhälle som är civilisationens vagg: de nya härskarna som har erövrat området bygger med morot eller piska allianser med de lokala stammarna. I byn träffar PMU den lokala sunniarabiska stammen *Albu Jubur*. Generalmajoren *Abu Rida al-Najjar* håller ett tal och förklarar att PMU:s enda mål är att beskydda irakierna.

TERRORISM. Shiasoldaten *Jawdar Assaf* anklagar västvärlden för att terrorism och krig kom till Irak.

PMU

PMU (på arabiska *Al-Hashd Al-Sha'abi*) är en paraplyorganisation av miliser som bildades sommaren 2014 sedan den shiamuslimske ayatollan *Ali al-Sistani* uppmanat till mobilisering mot IS. Milissoldaterna är i huvudsak shiamuslimer men även sunnimuslimer, yazidier och kristna finns i PMU.

HÄRSKARE. Shiamiliserna planerar med Irans hjälp för en långvarig kontroll över de erövrade områdena.

GULF-KRIGET

Sommaren 1990 gick Irak till attack mot Kuwait som snabbt erövrades och utropades som Iraks 19:e provins. Kuwaits emir hann dock fly och FN gav klartecken för att återupp-
rätta Kuwait. I januari 1991 inleddes "Operation Desert Storm" då USA och dess allierade drev ut Iraks ockupationsstyrkor.

➤ – Vi gör ingen skillnad på folk, det här området är lika viktigt som Bagdad och Basra. Vi är här för att tjäna er. Och om ni någon dag känner att ni är starka nog och inte behöver vår hjälp längre...

Protestrop från Albu Juburs manliga familjeöverhuvuden tystar den leende generalmajor Najjar innan han ens hinner säga klart meningen. Nästa person att greppa mikrofonen är stammens högsta ledare, sheikh *Kamil*. Till skillnad från de andra männen som bär traditionella arabiska kläder har han klätt sig i kamouflageuniform.

SJÄLVBEVARELSEDRIFT. Sheikh Kamil knyter snabbt band till PMU som nu styr området.

Det här är ett lika viktigt, strategiskt möte för honom.

– Hawija är ert hem. När ni säger att ni kan ge er av, efter att vi blivit starka, så säger jag nej! Ni måste stanna här! Vi behöver er och alla här välkomnar er. Jag vill sända mitt tack till *Abu Mahdi al-Muhandis* och *Hadi al-Ameri*.

Mahdi al-Muhandis är ledaren för den mäktiga Iranstödda shiamilisen Kata'ib Hezbollah. Hadi al-Ameri är ledare för Badr-organisationen, PMU:s största milis som har varit en iransk proxygrupp ända sedan 1980-talet. Sunnistammens sheikh väljer sina hyllningsord väl. För mitt i detta strategiska alliansbygge finns det en tydlig men ljusskygg närvaro av det shiitiska Iran.

Under hela turnén i Hawijaområdet har en tystlåten, vitskäggig man följt med. Han bär en olivgrön uniform utan gradbeteckningar. Han sitter alltid på hedersplatsen och har en tolk som översätter till persiska. Mannen vägrar ställa upp på en intervju och hävdar att han

är en högst ointressant person. Först senare berättar min översättare att den iranske mannen är officiell representant åt generalmajor Qasem Soleimani, den ökände befälhavaren över iranska Revolutionsgardet som ansvarar för militärt stöd till både libanesiska Hizbollah, PMU och Iraks och Syriens regeringsarméer. I det nya Irak som växer fram håller Iran och shiiterna tydligt i trådarna.

Men IS lyckades framgångsrikt bredda sin väpnade kamp under år 2013, genom att man kidnappade en folklig sunnitisk proteströrelse som hade brett ut sig i landet. Bland sunniter hade det i årtal funnits ett missnöje över en upplevd diskriminering och maktbalans tippad till shiiternas fördel. Situationen i Hawija exemplifierar hur den situationen idag bara förstärkts ytterligare. Shiiterna har blivit ännu mäktigare, med hjälp av Iran, och de sunnitiska kärnområdena ligger i ruiner. Så hur ska man förhindra att inte samma sunniuppror och sektaristiska krig återvänder ännu en gång? Förmodligen måste stöd komma utifrån.

På ett lyxhotell i Erbil möter Amnesty Press *Bruno Geddo*, en italienare som är chef för FN:s flyktingorgan UNHCR i Irak. Han är en av blott två gäster i de 165 rummen. Bagdads flygförbud har effektivt strypt antalet utländska besökare till KRG. UNHCR spelar idag en av de viktigaste rollerna gällande Iraks utvecklingsarbete, genom att organisationen ansvarar för att alla internflyktingar, som oftast är sunniter, ska återvända hem. En av de största utmaningarna är då att förhindra att flyktingarna inte faller offer för shiiters eller grannstammens hämnd, över en påstådd koppling till IS.

– Hela familjer interneras redan nu i fångläger bara för att en enda medlem anslöt sig till IS. De har ett akut stigma hängande över sig. Allt det här kan återföda det giftiga budskapet att de inte har någon framtid i Irak, att IS trots allt kämpade för sunniterna, säger Bruno Geddo.

ULTIMATUM. Bruno Geddo, chef för UNHCR i Irak, säger att det nu kan vara den sista chansen att hjälpa Irak från sönderfall.

FN-organet OCHA har varnat för att en ny våldsrekrytering kan ske bland flyktingarna, ifall staten inte investerar tillräckligt i deras framtid och personliga känsla av värde. Bruno Geddo håller med om att utmaningarna är enorma. Så hur arbetar UNHCR med att dämpa sektarismen och att underlätta försoningen, som en del av sunniternas återintegration?

Bruno sträcker fram en broschyr, "Conflict resolution and resilience building initiative". Det är UNHCR:s projekt som började i Fallujah i fjol och går ut på att lokala grupper ska sätta sig i en workshop under en dag. Broschyren har flera mallar över hur kroppsspråk, ordval och tonen på din röst kan skapa dispyter, och berättar hur dispyter kan stoppas. Där finns datoranimerade illustrationer av arga människor. Men ingenting som lyfter stora frågor som diskriminering och maktindelning.

Problemet är inte att UNHCR saknar vilja och vision, utan att UNHCR inte får tillräckligt med pengar för att kunna jobba bättre. I oktober 2017 hade man bara fått 33 procent av sin årsbudget täckt för Irak och pengarna går för det mesta till basal hjälp åt landets 3,2 miljoner internflyktingar.

– Ifall Irak ska ha en chans att komma samman som en enhet, så är det just nu ef-

MOSUL

Mosul var Iraks näst största stad och beräknades år 2004 ha haft 1,8 miljoner invånare. Staden har spelat en viktig historisk roll för kristna grupper. Efter USA:s invasion år 2003 drabbades Mosul av strider och ett sektariskt våld. Den 10 juni 2014 chockades världen när en mindre grupp IS-soldater intog staden och tiotusentals irakiska soldater flydde liksom en halv miljon civila.

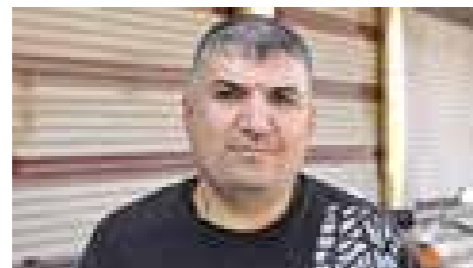
ter det obeskrivliga trauma som IS inneburit. Mitt budskap till donatorerna är, snälla, snälla, släpp inte bollen nu, säger Bruno Geddo.

Den sannolikt viktigaste platsen att följa framöver för att se om och hur väl den irakiska staten lyckas återintegrera de missnöjda sunniterna, är Mosul. Landets näst största stad har länge varit ett svårkontrollerat tillhåll för sunnitisk, militant opposition.

Operationen för att befria Mosul 2016–2017 var det största urbana slaget sedan andra världskriget och FN:s humanitära uppdrag i Irak har sedan dess talat om en ”berättelse om två städer”. Den östra delen är en stad som snabbt återhämtat sig, där nästan alla civila återvänt hem och barnen går i skolan. Vid ruinerna av Nabi Yunus-moskén besöker jag i oktober den färgglada marknadsplatsen, kollar på kläder och köper sötsaker till en vän i Sverige. Det känns som ett helt vanligt samhälle.

Västra Mosul är istället ett grått och deprimerande ruinlandskap. Femton stadsdelar förstördes under striderna mot IS och över 200 000 människor tilläts ännu inte återvända hem. Ödeläggelsen känns så total att det damm som klibbar fast på huden en gång kan ha varit en familjs hem. På en trottoar nära den raserade gamla stadsdelen – här bet sig IS fast fram till i juli – dricker jag en kopp te med några lokala män, som alla levde under IS styre och är glada för att jihadisterna är borta.

– Men vad mer finns det att vara glad

BESVIKEN. Ahmad Salam Mohammed anklagar de styrkor som nu vaktar Mosul för plundring, och ser inte några stora förbättringar jämfört med IS-tiden.

över? Allt är förstört, det finns inga jobb, men vägspärrar överallt och det går inte att röra sig fritt. Jag kan inte säga att situationen nu är så mycket bättre än under IS, säger Ahmad Salam Mohammed, som torterades av IS för att han sålt ”förbjuden” musik i sin skivaffär.

De andra tedrickarna nickar försiktigt. Ahmad Salam Mohammed säger att någon, antingen shiamiliserna PMU eller den federala polisen, plundrade hela hans hem på värdesaker efter att IS hade jagats bort. Dessa två styrkor ansvarar nu för säkerheten på Mosuls gator.

Ihab Mohammad, en allvarlig man på en av plaststolarna, miste hela sin familj i ett flyganfall här bakom oss. Var det irakiererna? Eller amerikanerna? Ihab Mohammad säger sig inte ha sett några ursäkt från

Bagdad, eftersom ”de inte bryr sig”.

Ett fenomen hos dessa män och flera andra som Amnesty Press talar med i västra Mosul, är att de fortfarande har lite eller ingen tillit till de irakiska myndigheter som ännu en gång styr över dem. Regeringen i Bagdad ses fortfarande som en mycket avlägsen och känslökall aktör. Tedrickarna anser att priset som befolkningen fått betala för att bli kvitt IS har varit alldeles för högt. Deras vardag gick från illa till ännu värre och få kan föreställa sig att de någonsin får en tillräcklig kompensation för att våga hoppas på en ljus framtid.

På andra platser i västra Mosul ser det ändå ut att finnas ljusglimtar. Längs en bombskadad gata har några ungdomar fått som jobb att bygga upp en restaurang, vilket samtidigt ger dem lön.

Mittemot dem har en liten teservering öppnat upp. Flera familjer har återvänt till sina lägenheter och småbarn är ute och leker.

Men från en av portarna på gatan stinker det något fruktansvärt. Dörren är halvöppen och innanför upptäcker vi kropparna efter två män. Att döma av förruttnelsen har de legat där ända sedan striderna mot IS pågick. Varför är det ingen som begraver dem? När liken kan sprida sjukdomar, när småbarnen leker här? Min översättare frågar människorna utanför.

– Ingen vet vilka de här två männen var. Ifall man begraver dem kanske polisen tror att de var IS-medlemmar. Och att de som grävt graven också har en IS-koppling. Då blir man arresterad.

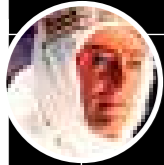
Så kan rädslan för angiveri och represalier också se ut i det nya Irak efter IS. I väntan på identifiering lämnas liken kvar på

NORMALITET. Livet har återvänt till marknadsplatser och gator i östra Mosul. Men i västra Mosul är situationen ännu tvärtom.

Iraks historia

Irak skapades ur spillrorna av det Osmanska riket. Långvarig diktatur, utländsk invasion och inbördeskrig har präglat landet de senaste årtiondena.

TEXT: ULF B ANDERSSON GRAFIK: LOTTA LUNDIN

Peter O'Toole som Lawrence av Arabien i filmen från 1962. FOTO: WIKIPEDIA

OSMANSKA RIKET 1914. Osmanska riket var under första världskriget allierat med Tyskland och Österrike-Ungern. Efter nederlaget 1918 återstod bara det som blev Turkiet.

TORTYR. Ali Shallal al-Qaisi torteras av USA i Abu Ghraib-fängelset. FOTO: USA:S ARMÉ

UPPROR. Soldater från USA slår ner uppror i Fallujah 2004. FOTO: US MARINE /WIKIMEDIA

1916: SYKES-PICOT-AVTALET

MITT UNDER FÖRSTA världskriget sluter **Mark Sykes**, en brittisk underrättelseofficer, och den franske diplomaten **François Georges-Picot** ett hemligt avtal där de delar upp Osmanska riket. Britterna har samtidigt lovat araberna självständighet efter kriget. Britten **T.E. Lawrence** organiserar arabiskt uppror på brittisk sida.

1920: IRAK SKAPAS

STORBRIANNIEN TILLERKÄNNES Irak, Kuwait, Transjordanien och Palestina som mandat av Nationernas Förbund, NF. Frankrike får Syrien, inklusive Libanon. Irak bildas genom att tre osmanska vilayet (provinser); Mosul, Bagdad och Basra, slås ihop. Sunnimuslimer och shiamuslimer förenas i uppror 1920 som slås ner. I norr gör kurderna uppror.

PÅ SPANING. Brittiska soldater i Bagdad 1941. FOTO: A R TANNER

1941: OCKUPATION

EN PROTYSK regim tar makten i Bagdad under ledning av **Rashid Ali al-Gaylani**. Storbritannien ockuperar Irak och al-Gaylani söker skydd hos **Adolf Hitler** i Berlin.

1945

IRAK BLIR medlem av FN.

Kung Faisal II var 18 år när han 1953 fick makten. FOTO: WIKIPEDIA

1958: REVOLUTION

KUNG FAISAL II mördas i 14 juli-revolutionen. Brigadgeneral **Abd al-Karim Qasim** tar makten. Irak närmar sig Sovjetunionen och länderna kommer att bli nära allierade.

1968: OBLODIG KUPP

BAATHPARTIET TAR makten i Irak. Partiet förespråkar en panarabisk nationalism och socialism (partiets gren i Syrien har styrt sedan år 1963). Oljeinkomsterna ger Irak ökat välstånd. Nya uppror bland kurderna i norr som får stöd av Iran och USA.

1975

DET KURDISKA upproret är över när Iran och Irak sluter avtal i Alger.

1979

SADDAM HUSSEIN blir formellt president och inleder en utrensning i partiet.

1980: ANFALLSKRIG MOT IRAN

IRAK INLEDER ett krig mot Iran som pågår fram till 1988. Hundratusentals soldater och civila dör. Irak får stöd av USA och Storbritannien.

1988: HALABJA GASBOMBAS

IRAK GASBOMBAR den kurdiska staden Halabja. Omkring 5000 personer dör. USA och Storbritannien försöker lura FN genom att påstå att Iran var ansvarigt.

1990-1991: KUWAITKRIGET

I AUGUSTI 1990 ockuperar Irak Kuwait vars emir i exil väddar om stöd från FN. I januari 1991 inleder en koalition med USA i spetsen anfallet mot Irak. Kuwait befrias snabbt.

I norr gör kurderna uppror och i söder revolterar shiamuslimer. **Saddam Hussein** slår tillbaka hårt.

Över en miljon kurder flyr. En flygförbudszon upprättas över norra Irak för att skydda kurderna. FN-sanktioner mot Irak drabbar landet hårt, inte minst civila irakier.

1992

I PRAKTIKEN blir irakiska Kurdistan självstyrande.

2002-2003: ANFALL

USA:S PRESIDENT George W Bush och Storbritanniens premiärminister **Tony Blair** genomför en massiv bluffkampanj om att Irak innehar förbjudna massförstörelsevapen. FN säger nej till krig och Nato ställer inte upp. Mars 2003: USA och Storbritannien anfaller Irak. **Saddam Hussein** störtas. Baathpartiet och Iraks armé upplöses. Några massförstörelsevapen hittas inte.

FOTO: OKÄND/WIKIMEDIA

2004: INBÖRDESKRIG

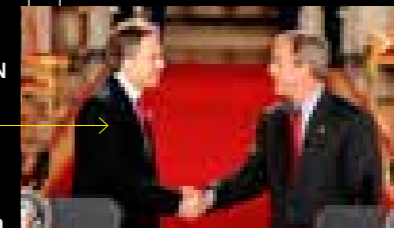
ETT SEKTERISTISKT inbördeskrig inleds med förödande följder runt om i Irak. Motståndet mot ockupationen tilltar. USA:s tortrymetoder i Abu Ghraib-fängelset chockar världen.

2006: AVRÄTTNING

SADDAM HUSSEIN avrättas den 30 december efter en rättegång som behandlar en massaker på shiamuslimer i byn Dujali år 1982. Många kurder är besvikna över att åtalet om folkmord på kurder på 1980-talet inte behandlas.

2011

USA lämnar Irak.

VAPENBRÖDER. Tony Blair och George W. Bush. FOTO: WIKIMEDIA

2012-2013: SUNNIPROTESTER

STORA PROTESTER bland sunnimuslimer över hela Irak. De anklagar den shiamuslimske premiärministern **Nouri al-Maliki** för att driva en politik som marginaliserar sunnimuslimer. Protesterna övergår i sekteristiskt våld och slutar i regelrätta strider.

2014: IS TAR MOSUL

IS, ISLAMISKA STATEN, kan dra nytta av protesterna från sunnimuslimer och når snabba framgångar. I Mosul kan **Abu Bakr al-Baghdadi** den 29 juni 2014 utropa ett kalifat. I ett tal i juli 2014 lovar han att "den välsignade kampen ska fortsätta tills sista spiken har slagits i i likkistan från Sykes-Picot-konspirationen". Det beräknas att mellan 25 000 och 40 000 utländska kvinnor och män från omkring 100 länder ansluter sig till IS.

OKTOBER-NOVEMBER 2017: NYA KONFLIKTER

IS ÄR I PRAKTIKEN besegrat i Irak. Motsättningarna mellan KRG i norr och Iraks regering i Bagdad skärps.

1916 1920 1941 1945 1958 1968 1975 1979 1980 1988 1990-1991 1992 2002-2003 2004 2006 2011 2012-2013 2014 2017

BILBOMB MÖRDADE JOURNALIST

DEN MALTESISKA journalisten **Daphne Caruana Galizia** mördades den 16 oktober i en bilbombsattack nära sitt hem i Bidnija. Hon var en framstående granskande journalist som bland annat hade medverkat vid avslöjandena om Panamadokumenterna. Daphne Caruana Galizia avslöjade kontakter mellan kriminella och politiker, banker, narkotikaligor och nätka-

sinon i Malta. Hon drev en blogg som hade en halv miljon följare och i ett sista blogginlägg skrev hon "Det finns skurkar överallt nu. Det är värre än någonsin." Mordet väckte starka reaktioner bland malteser och fördömdes kraftfullt inom EU. Vid begravningen den 3 november var EU-parlamentets ordförande, **Antonio Tajani**, en av gästerna och Maltas ärkebiskop ledde ceremonin. Familjen hade meddelat att de inte ville att Maltas president, premiärminister och oppositionsledare var närvarande. **IIII**

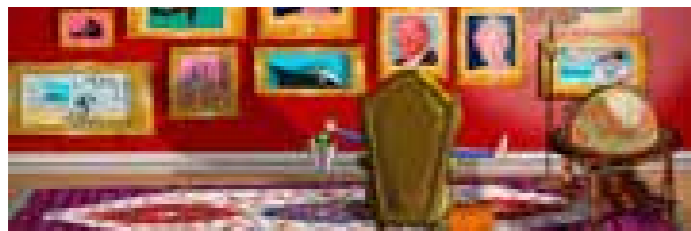
FOTO: WIKIMEDIA

Daphne Caruana Galizia

"Ett stort misstag"

Efter attacken i New York den 31 oktober då **Sayfullo Saipov** körde ihjäl åtta personer sade president **Donald Trump** att han övervägde att skicka den misstänkte till USA:s fångläger på Guantánamo. Amnesty i USA protesterade och sade att det skulle vara ett stort misstag då Sayfullo Saipov är misstänkt för brott och bör ställas inför rätta inför domstol i USA. USA håller fortfarande 41 fångar på Guantánamo.

AVSLÖJANDE. Symbolen för Paradisläckan från ICIJ.

"STOPPA SKATTEFLYKTEN"

- **NÄR MÄNNISKOR** inte betalar sin rättmätiga del av skatt så är det de fattiga som får lida mest. Regeringar måste göra mer för att stoppa skatteparadis och hindra revisorer, advokater och konsulter som arbetar där från att hjälpa till med skattemissbruk i stor skala.

Det sade **Iain Byrre**, rådgivare på Amnesty International när det gäller ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, efter den

så kallade Paradisläckan. I en världsomfattande kartläggning visade 382 journalister från 67 länder genom journalistnätverket ICIJ hur rika personer och företag undviker att betala skatt.

- När regeringar runt världen drar ner på utgifterna för hälsovård, utbildning, bostäder och välfärdsstöd så är det skamligt att de rika tillåts placera miljarder dollar i skatteparadis, sade Iain Byrre. **IIII**

FOTO: JOHN WESSELS/AFP/TT

MATLEVERANS. 1,4 miljoner människor har det senaste året drivits på flykt i Kasai. Här delas mat ut i Kasala den 25 oktober.

"Humanitär kris hotar i Kongo"

Demokratiska republiken Kongo står inför en humanitär kris och världssamfundet måste agera innan läget förvärras ytterligare. Den varningen kommer nu från biståndsorganisationer.

De senaste månaderna har de etniska striderna i sydöstra Kongo förvärrats, vilket lett till att mängder av människor har tvingats på flykt och lider brist på mat. Under bara det senaste året uppges nästan två miljoner människor ha tvingats på flykt, varav en stor andel är barn.

I oktober förklarade FN att Kongo nu ligger på den högsta humanitära krisnivån, lika högt som Syrien, Irak och Jemen.

- Larmklockorna ringer högt och tydligt, säger **Ulrika Blom** vid Norska flyktingrådet, NRC, i ett uttalande.

Hon påpekar att FN-systemet

endast utlyser den högsta krisnivån för de allra svåraste och mest utmanande nödsituationerna.

Enligt FN:s livsmedelsprogram, WFP, finns det över tre miljoner människor i regionen Kasai som lider stor brist på mat, vilket förvärrar undernäringen.

- Upp emot 250 000 barn kan drabbas av svält i Kasai inom de kommande månaderna om inte tillräckligt med näringsrik mat når fram snabbt, säger WFP:s chef **David Beasley**, som nyligen besökt Kongo.

NRC uppger att 80 procent av dem som lever i flyktingläger i provinsen Tanganyika saknar tillgång till rent vatten, vilket ökar riskerna för att kolera ska bryta ut.

Både WFP och NRC arbetar nu hårt för att bemöta krisen,

men biståndsorganen lider av bristande finansiering och har problem att nå ut med hjälpen. Det finns många stridande grupper i landet, vägarna är dåliga och dessutom är en regnperiod på väg.

De långvariga konflikterna i Kongo har lett till att åtta miljoner människor i landet är i behov av hjälp och skydd. Den senaste utvecklingen av krisen hänger delvis samman med att president Joseph Kabila sitter kvar vid makten trots att hans mandat löpte ut i december förra året.

David Beasley berättar att han under sitt besök i landet träffat överlevande som berättat fruktansvärda historier om halshuggningar och sexuellt våld.

THARANGA YAKUPITIYAGE
IPS/New York

ICC UTREDER BURUNDI

DEN 9 NOVEMBER meddelade Internationella brottmålsdomstolen, ICC, att chefsåklagare **Fatou Bensouda** har fått klartecken att inleda en förundersökning om brott i Burundi som har begåtts mellan 26 april 2015 och 26 oktober 2017. Under den perioden uppges att 1 200 personer har dödat, tusentals fångslats och hundratals har "försvunnit". Drygt 400 000 personer har flytt. Säkerhetsstyrkor under ledning av president **Pierre Nkurunziza**, vars beslut att ställa upp för en tredje period utlöste oroligheter, anklagas för en stor del av brotten.

Den 27 oktober lämnade Burundi som första land någonsin ICC. **IIII**

BURUNDI. President **Pierre Nkurunziza**.

"OLAGLIGA HUSRANNSAKNINGAR"

I EN RAPPORT den 30 oktober anklagar Amnesty International venezuelanska säkerhetsstyrkor och väpnade civila grupper, som finansieras av staten för att ha brutit sig in i människors hem. Syftet med dessa olagliga "husrannsakningar" var att avskräcka människor från att delta i protester mot regeringen i Venezuela som oppositionen genomförde under våren och sommaren. Förtrycket ute på gatorna har nu förflyttat sig till människors vardagsrum, sade **Erika Guevara-Rosas**, chef för Amnesty Internationals amerikavdelning.

Hon anser att de här räderna i folks hem är olagliga enligt internationell rätt och enligt Venezuelas egen konstitution:

- Det är hög tid att Maduros regering och dess säkerhetsstyrkor upphör med att använda våld och förtryck mot sitt folk. **IIII**

PROSTITUTION SOM ENDA UTVÄG

DJIBOUTI

HUVUDSTAD:
Djibouti.

POLITIK: 1894 etablerade Frankrike en permanent administration och kallade området Franska Somaliland. En folkomröstning hölls 1958 om fortsatt franskt styre eller anslutning till Somalia (som blev självständigt 1960). År 1977 hölls en tredje folkomröstning och Djibouti blev självständigt. Ismaïl Omar Guelleh har varit president sedan 1999.

YTA: 23 200 km²
(Sverige 449 964 km²).

BEFOLKNING: Cirka 950 000.

TUSENTALS IMMIGRANTER lever på Djiboutis gator då landet är en stabil oas i en region kantad av konflikter. Men det finns ont om arbeten, och många kvinnor prostituerar sig för att ta sig ur fattigdomen.

TEXT: MONICA HANSSON FOTO: MALIN PALM

Gatan är lerig efter dagens skyfall. Solen vilar strax över horisonten när vi letar oss fram i det spardiska skenet av gatlyktor, på väg till bakgatorna i Djibouti stad där vi ska möta Sabah.

I den mörka gränden syns konturerna av flera plåtskjul. Ingångarna är smala och rummen små och skynken hänger för öppningarna. Här bor Sabah. Hon lever på att sälja sex i ett rum uppbyggt av plåt. Sängen är 90 centimeter bred och en smal gång, inte mer än höftbred, löper mellan den och väggen. Något mer får inte plats i rummet.

Hon sätter sig på sängkanten, rak i ryggen och med de tunna armarna i knät. Hon är 35 år gammal och har aldrig gått i skolan. Hon bär en lång, rutig klänning, trasig i sömmarna.

Sabah är född i Hargeisa, huvudstad i Somaliland, en del av Somalia som 1991 utropade självständighet. Som barn förlorade Sabah sin mor och hon började röka och tugga khat – en milt stimulerande drog, vanlig i östra Afrika. Hennes nya styvmor tyckte inte om vanorna och förvisade flickan, bara nio år gammal.

Hon lämnade Somaliland tillsammans med en vän. De två barnen visste att de kunde hitta jobb i grannlandet Djibouti. De tog sig till huvudstaden med buss och Sabah fann en tillvaro som hembiträde åt en familj, och blev kvar där i över tjugo år. Så en dag blev hon gravid. Familjen kastade ut henne och pojkvännen övergav henne.

– Jag fick en dotter och min vän från Somaliland hjälpte mig att hitta en familj som kunde ta hand om henne. Hon är två år gammal nu, berättar Sabah.

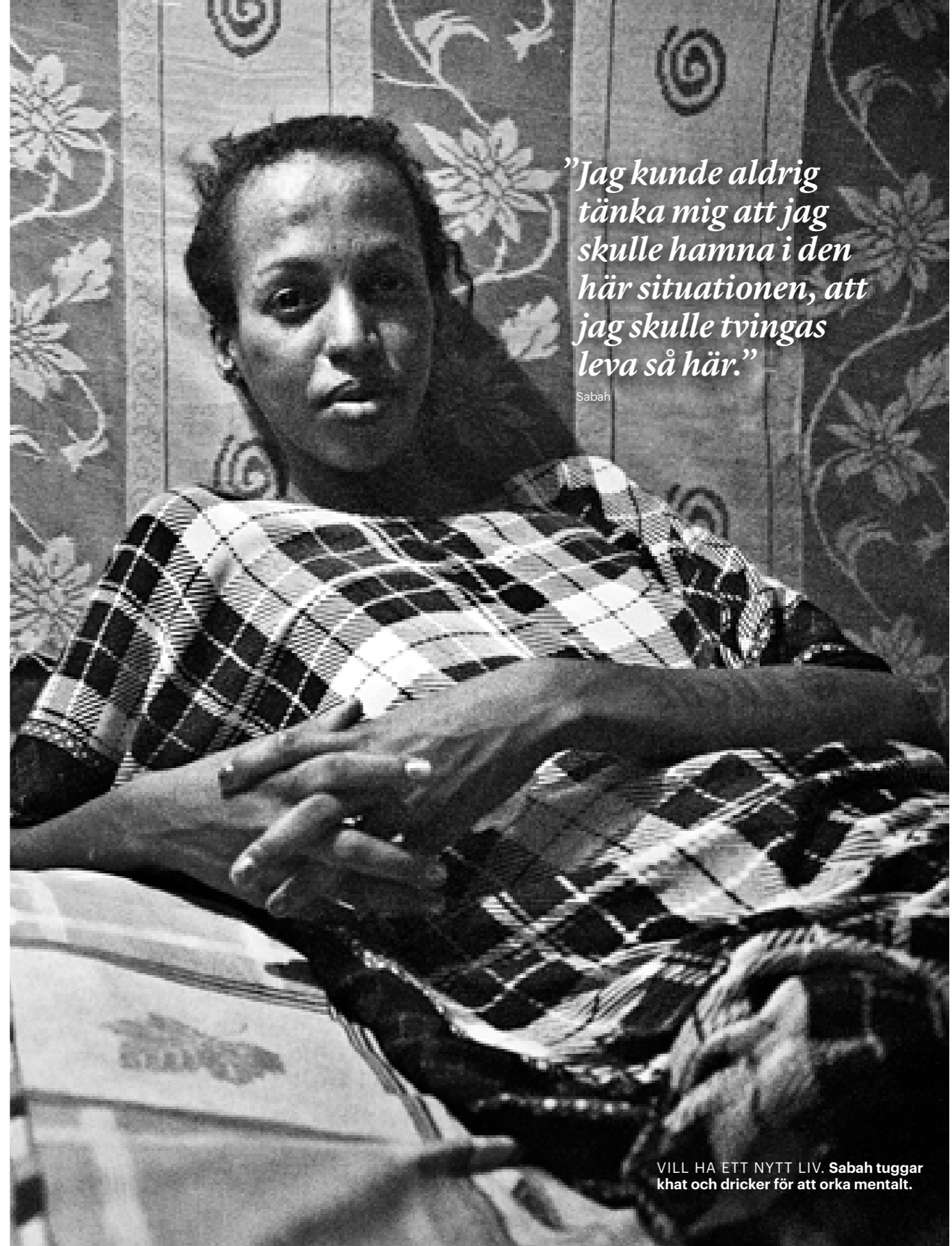
På bakgatorna i denna stadsdel bor 15 prostituerade kvinnor, och plåtskjulen de hyr ägs av en enda person.

Vem det är får vi inte veta. Här saknas rinnande vatten och det finns bara enkla latriner. Den som inte kan betala hyran kastas ut. Därför säger Sabah ibland ja till bara 100 franc, vilket motsvarar knappt fem kronor. För att orka mentalt, tuggar hon khat och dricker alkohol.

– Jag kan inte göra det här annars. Jag kunde aldrig tänka mig att jag skulle hamna i den här situationen, att jag skulle tvingas leva så här. Jag fick så stora problem helt

”Jag kunde aldrig tänka mig att jag skulle hamna i den här situationen, att jag skulle tvingas leva så här.”

Sabah

VILL HA ETT NYTT LIV. Sabah tuggar khat och dricker för att orka mentalt.

DYRT RUM.
Kvinnorna hyr
plåtskjul.

▶ plötsligt, om killen bara hade accepterat barnet så hade jag aldrig varit här. Jag försökte ta med min dotter till Somaliland, men de vägrade att släppa oss över gränsen. Hon har inga papper och jag har inget pass, berättar Sabah.

Då och då pratar hon med familjen på telefon och de tror att hon fortfarande arbetar som hembiträde.

– Jag vill bara träffa pappa igen. Jag vill ha en man, ett nytt liv, säger hon.

andet Djibouti har cirka 900 000 invånare och ligger på Afrikas östkust, gränsande till Somalia, Etiopien och Eritrea. USA, Frankrike och Japan har stora militärbaser i landet för att övervaka Adenviken och de krigshärjade länderna i regionen. Saudiarabien bygger under året en militärbas och Kina har precis öppnat en.

Den stora militära närvaron och de högtrafikerade lastbilsrutterna har lett till en stor efterfrågan på sex. Omkring 8 000 lastbilar lämnar hamnen i Djibouti varje dag, många blir stående längs med vägen i en vecka i väntan på ny last. Samtidigt lever här tusentals papperslösa personer och fattigdomen är utbredd. Det är framförallt kvinnor som flytt torkan och konflikter i Etiopien och Somalia som i desperation säljer sex, enligt studier från bland andra USA:s utrikesdepartement och organisationen Ecpat.

Det hörs ljud från kvinnorna i rummen intill. Någon utanför har tänt en eld, en gryta puttrar över lågorna. De hjälper varandra så gott de kan, många har hiv och går till sjukhuset var tredje månad för att få medicin. Den är gratis liksom de regelbundna provtagningarna för att upptäcka nya fall. Jag frågar Sabah om hon är sjuk. Hon skakar på huvudet.

– Jag är orolig. Jag tänker ofta på det, svarar hon och böjer sig till sängens kortsida, plockar upp en kondom som hon håller fram. De delar ut de här gratis på sjukhuset.

TÄT TRAFIK. Djibouti har en stor hamn och lastbilstrafiken är tät. Många chaufförer köper sex.

Om en man vägrar använda kondom så skickar jag ut honom.

Hon viftar bryskt med armen och pekar mot dörren.

– Ibland kommer fulla män hit och vill ha sex, men de vill inte betala. De vill bara våldta oss. Då skriker vi och så kommer alla kvinnor häromkring och hjälper till att kasta ut honom, berättar Sabah.

Kläder, mjölk och mjöl får hon av kyrkan som ligger en liten bit därifrån.

Det finns inga siffror på hur många kvinnor som prostituerar sig i Djibouti, och det finns inget program inriktat på att hjälpa dem.

Förra året infördes en ny lag mot män-

niskohandel, den gäller även prostitution och ger skydd till de prostituerade oavsett etnicitet och kön. Men ämnet är fortfarande tabu, och sedan den tidigare lagen trädde i kraft, år 2007, har ingen dömts och inget fall har utretts.

Männen som kommer till Sabah för att köpa sex är framförallt somalier. Men det är också kineser, amerikaner, fransmän och japaner.

En ung man sticker in huvudet i det lilla skjulet. När han ser oss går han snabbt ut igen, vår tolk säger att vi måste börja avrunda. Att Sabah måste jobba. Jag går ut i kvällsmörkret som lagt sig över kvarteret

medan Malin fotograferar Sabah i det lilla, lilla rummet.

Där utanför, en liten bit uppför gatan, står mannen och trampar runt i leran medan han väntar. Han ser ut att vara mellan tjugo och tjugofem år gammal, bär röd t-tröja och har kortklippt hår. En helt vanlig kille. Han tittar mot oss då och då, undviker kontakt.

Klockan har blivit tio på kvällen, vi letar oss ut från bakgatan och kommer ut på en bred väg. De utsmyckade husen från kolonialtiden kantar trottoaren och nattklubbarna har precis börjat öppna. Den anrika byggnaden med Nationalförsamlingen ligger precis intill Scotch,

”Vad ska jag göra? Jag vill inte vara här men jag har ingen utbildning, jag har aldrig gått i skolan.”

► landets första diskotek som öppnade år 1959. Utanför sitter en ung kvinna och äter. Hon har på sig en kort tajt klänning och vår tolk beskriver henne som en av stadens lyxprostituerade; hennes kunder är framförallt affärsmän och turister. Hon tackar nej till att medverka i reportaget så vi fortsätter längs med vägen.

Ett stenkast från nattklubbarna når vi en hög grå byggnad, fasaden är måttligt slitet. Det är nästan folktomt trots att vi befinner oss mitt i staden. En vakt sitter vid porten, tittar knappt på oss när vi går förbi honom och in på bordellen. Trappstegen är fortfarande varma efter dagens hetta och korridoren vi kommer upp i är lång, kantad av flera avdelningar, alla med tre rum vardera. Varje avdelning har en person som bestämmer och i hela byggnaden ryms 36 rum. Unga kvinnor sitter i dörröppningarna, några kokar te. Andra filar naglarna, flåtar håret på varandra.

V i går till avdelningen allra längst in, där sitter Hanna i den mjuka tygsoffan. Bordellmamman sitter i sängen och skrattar högt, samtalar med en stamkund som sitter i den andra soffan. Några tjejer tittar på TV:n som står på i ena hörnet.

Hanna har astma och utslag på huden.

– Det är allergi, jag vet inte var det kommer ifrån, säger hon.

Hennes mamma och sex syskon bor kvar i Etiopien. Konflikter, torka och fattigdom har lett till att tusentals etiopier tagit sig till Djibouti, där många lever på gatorna i huvudstaden. Bordellen där vi möter Hanna ägs av en manlig läkare, och den är välkänd i Dire Dawa, Etiopiens näst största stad cirka 25 mil bort. Entrén till bordellen är diskret. Utanför kör bilar förbi, några ungdomar går skrattande på trottoaren arm i arm. Varje avdelning har en chef som bestämmer

LÄGENHETSBRDELL.
Hanna är ekonomisk migrant från Etiopien och hyr ett rum där hon bor och tar emot kunder.

vilka kunder som får komma in, som kvinnan som sitter i sängen och skrattar.

Hanna sätter sig på armstödet till den breda fåtöljen.

– Det är för varmt, säger hon och torkar svett från pannan.

Hon hyr rummet intill, det är stort och en dubbelsäng står i ena hörnet. Väggarna är gröna och på de bruna garderobsdörrarna hänger kläder. En fläkt hänger i taket.

Liksom Sabah tuggar hon khat och dricker alkohol för att orka hålla sig vaken hela natten. Det var för att lätta den ekonomiska bördan hos sin familj som hon valde att åka hit. Men i perioder är kunderna få och hon har svårt att få ihop tillräckligt med pengar. Då låter hon bli att svara när hennes mamma ringer.

– Jag skickar pengar till henne så ofta jag kan, men ibland har jag ingenting. Det kan vara massa män här flera dagar i rad och så plötsligt kommer ingen på en månad, berättar Hanna.

Dagarna flyter ihop med varandra och när hon väl är ledig så orkar hon inte göra något annat än att vila.

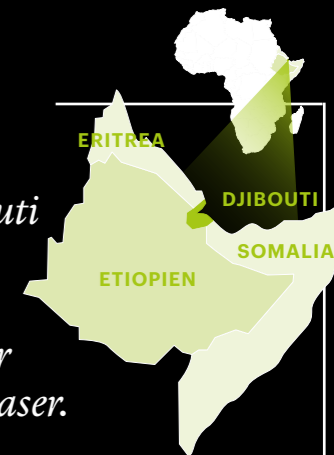
– Jag sover och jag vaknar. Ibland går jag på klubb. Ibland följer jag med till deras hotell, ibland kommer vi hit. Jag kan jobba två dygn, sedan sover jag i tre dagar, berättar Hanna.

rummet intill sitter en sjöman och väntar. På en natt kan hon ta emot tre–fyra män, och tar nära motsvarande femhundra kronor per gång. För rummet betalar hon ett par tusen kronor i månaden inklusive el. Männerna som kommer hit är framförallt utlänningar, tidigare var de flesta fransmän. Nu har kineserna blivit fler.

– Vad ska jag göra? Jag vill inte vara här men jag har ingen utbildning, jag har aldrig gått i skolan. Jag måste ha pengar, mat, någonstans att bo. Jag ser inget annat val, jag kan inte återvända hem för där finns heller ingenting, säger Hanna. ■■■

Djibouti

Det lilla landet Djibouti har en stabil ekonomi och dess strategiska läge lockar stormakter att skaffa sig militärbaser.

MILITÄRBASER

DJIBOUTIS GEOGRAFISKA LÄGE med närheten till Afrikas horn och Östafrika liksom den Arabiska halvön har gjort att landet dragit till sig utländska militärbaser. Sedan år 2001 har USA haft en bas på Camp Lemonnier där det finns cirka 4 000 personer.

Frankrike har en tradition av militärbaser i tidigare kolonier och basen i Djibouti är den största utanför Frankrike med cirka 1 700 personer. Den militärbas Kina nu bygger ska skydda kinesiska oljeintressen i Sydsudan och handelsvägarna över Indiska Oceanen. Japans bas i Djibouti är den första utanför Japan sedan andra världskriget och är främst inriktad på att bekämpa sjöpiraterna i området.

FLYKTINGAR

DJIBOUTI HAR TAGIT EMOT flyktingar från närområdet och de två senaste åren också från Jemen. UNHCR uppger att det finns över 26 000 flyktingar i Djibouti.

KONFLIKTER

ÅR 1991 UTBRÖT ETT UPPROR som ledde till ett inbördeskrig i tre år med förödande effekt på ekonomin. Folkgruppen afar, som bor i Eritrea, Etiopien och Djibouti, ansåg sig marginaliserade av gruppen issas, som dominerar politiskt. Fredsavtal ingicks och den sista väpnade gruppen slöt fred år 2000.

Djiboutis president Ismaïl Omar Guelleh, som kommer från issas, har styrt Djibouti sedan år 1999. Oppositionen har bojkottat flera val och anklagelser har förekommit om valfusk.

En gränskonflikt mellan Eritrea och Djibouti ledde år 2008 till ett kortvarigt krig. Soldater från Qatar har sedan övervakat gränsen men de drogs tillbaka i samband med den diplomatiska konflikten mellan Saudiarabien och Qatar i juni 2017.

USA HÄVER SANKTIONER MOT SUDAN

 DEN 6 OKTOBER meddelade USA att landets 20-åriga handelsembargo mot Sudan upphävs. Sanktioner mot de personer som har arresteringsorder utfärdad på grund av misstänkt inblandning i övergrepp i Darfur kommer dock att behållas.

Bintou Keita från FN:s fredsbevarande operationer rapporterade den 15 november till

FN:s säkerhetsråd att våldsnivån i Darfur har minskat och att de väpnade grupperna som inte har slutit fred med regeringen till stor del har besegrats. Brist på säkerhet gör dock att nästan en tredjedel av invånarna i Darfur ännu inte har återvänt hem.

Amnesty anklagade hösten 2016 sudanesiska styrkor för att ha använt kemiska vapen mot civila i Jebel Marra i Darfur. **IIII**

”En skandal för mänsklighetens samvete”

Zeid bin Ra'ad, FN:s människorättskommissarie, angriper i ett uttalande EU:s flyktingpolitik och kallar EU:s avtal med Libyen för att stoppa flyktingar att ta sig över Medelhavet för ”inhumant”. Nästan 20 000 migranter hålls i läger som drivs av myndigheterna i Libyen och förhållandena beskrivs som mycket svåra.

FEM MÅNADER. **Filippinskt flyganfall mot Marawi.**

IS ÄR BESEGRAT I MARAWI

 DEN 23 OKTOBER proklamerade armén i Filippinerna att slaget om Marawi var över. Det tog fem månader att besegra IS, Islamiska staten, i det längsta urbana slaget i landets moderna historia. Det var den 23 maj som IS-krigare inledde sitt anfall mot staden på västra Mindanao. När staden återtog låg stora delar i ruiner. Enligt officiella siffror dödades 979 IS-krigare från grupperna Maute och Abu Sayaff och

165 filippinska soldater. Omkring 360 000 invånare i området flydde undan striderna.

Den 17 november publicerade Amnesty en rapport om slaget om Marawi. I rapporten intervjuas 48 vittnen som bland annat berättar att IS-krigare sköt ihjäl eller halshög minst 25 civila. Även filippinska armén kritiserades, bland annat för plundringar, fängslanden av civila och omfattande bombningar av bostadsområden. **IIII**

BLIXTVISIT. **Burmas statskansler Aung San Suu Kyi** gjorde den 2 november ett överraskande dagsbesök i delstaten Rakhine.

FOTO: AFP/TT

”Apartheid i Rakhine”

Den 21 november publicerade Amnesty rapporten ”Caged without a roof” där myndigheterna i Burma (Myanmar) anklagas för apartheid i delstaten Rakhine.

 Det är första gången Amnesty använder beteckningen apartheid utanför det sydafrikanska historiska systemet 1948–1994 där ”raser” skulle hållas åtskilda.

Underlaget för Amnestys rapport har tagits fram mellan november 2015 och september 2017 och har omfattat fyra besök i Rakhine där 166 personer från olika folkgrupper intervjuades. Efter att ARSA, en väpnad grupp bland rohingya, den 25 augusti gick till attack mot burmesiska säkerhetsstyrkor i Rakhine svarade militären med attacker mot civila och över 600 000 rohingya har nu flytt till Bangladesh. Amnestys rapport ger en bakgrund till den

nu pågående flyktingkrisen.

År 1982 infördes en ny medborgarskapslag i Burma och för de flesta rohingya medförde det att de berövades grundläggande medborgerliga rättigheter. Efter oroligheter år 2012 mellan muslimer och buddister har myndigheterna institutionaliserat diskriminering och segregation riktad mot rohingya, anser Amnesty. Rörelsefriheten är begränsad och de särbehandlas när det gäller skolgång och tillgång till sjukvård.

I oktober höll Amnesty Internationals generalsekreterare **Salil Shetty** ett möte med Burmas statskansler **Aung San Suu Kyi** för att diskutera innehållet i rapporten och säkerhetsstyrkornas framfart. Vad som framkom under mötet har inte avslöjats.

Den 16 november anklagade Human Rights Watch burmesiska styrkor för en rad gruppvåldtäkter mot kvinnor

och flickor bland rohingya. 29 våldtäktsoffer intervjuades och samtliga uppgav att de skyldiga var män i uniform.

Den 10 november fick generalmajor **Maung Soe** sparken efter att ha varit högsta befäl för armén i delstaterna Rakhine och Chin. Armén har själv undersökt sina aktiviteter i Rakhine och efter en månads arbete, inklusive intervjuer med 3 000 invånare; Rakhine (buddister), hinduer och ”bengaler” (beteckningen på rohingya) presenterades en rapport den 13 november. Inga övergrepp har förekommit ”och alla i säkerhetsstyrkorna har följt order och direktiv från befäl”. I undersökningen hävdas att människor har flytt från sina byar då ARSA lovat att de kan få bistånd i Bangladesh och hotat med att de kan betraktas som förrädare om de inte flyr. **ULF B ANDERSSON**

BLOCKAD HOTAR ATT ORSAKA SVÄLT

 DEN 4 NOVEMBER avfyra houthi-rebeller i Jemen en missil mot den internationella flygplatsen i Saudiarabiens huvudstad Riyadh. Saudiskt luftvärn kunde dock skjuta ner missilen. Human Rights Watch ansåg att attacken var en krigsförbrytelse då den riktades mot ett civilt mål.

Saudiarabien svarade med att införa en blockad mot Jemen. FN varnar för att hungersnöd hotar civilbefolkningen i Jemen och Saudiarabien har meddelat att vissa leveranser kommer att tillåtas via hamnen i Aden.

Den 17 november uppmanade Amnesty USA, Storbritannien och Frankrike att omedelbart upphöra med vapenleveranser till den koalition Saudiarabien leder i kriget i Jemen. **IIII**

FEST. **Det jublades runt om i Australien den 15 november. Här är en park i Sydney.**

JUBEL EFTER JA I FOLKOMRÖSTNING

 TUSENTALS INVÅNARE runt i Australien firade den 16 november med gatufester sedan resultatet kommit i den rådgivande postomröstning som genomförts under två månader om samkånade äktenskap. 80 procent deltog och av dessa röstade nästan 62 procent ja.

– Jämlika bröllop är en mänsklig rättighet och vi är hänfödda över att Australien nu har tagit ett steg närmare detta, sade **Naomi Vaughan**, ansvarig för Amnesty Australiens kampanj i frågan.

Premiärminister **Malcolm Turnbull** kommer nu att lägga fram ett lagförslag och sedan är det parlamentet i Canberra som beslutar i frågan. **IIII**

STATENS RÄTT. På 1700-talet började dödsstraffet ifrågasättas av filosofer som Jean-Jacques Rousseau och Voltaire. Idag har 105 länder avskaffat dödsstraffet.

*I år har det gått 40 år sedan Amnesty började arbeta mot dödsstraffet. **Men vägen dit har inte varit spikrak.** Här berättar erfarna Amnestyprofiler om tiden före, under och efter dödsstraffskonferensen i Stockholm 1977.*

TEXT OCH BILD: VERA HÄGGBLOM

EN KAMP PÅ LIV OCH DÖD

D

et är senhöst 2017. På nyheterna meddelas att läkaren och forskaren *Ahmadreza Djalali*, verksam på Karolinska institutet, har dömts till döden i Iran. I en notis från TT konstateras att det i Zimbabwe finns ett "stort intresse för jobbet som bödel". Dödsstraffet kommer nära.

Så var också situationen 1977. Den 12 september det året står det exempelvis i Dagens Nyheter att "det är inte bara från Uganda som vi får höra om dödsstraffets framfart. I Frankrike avrättades på lördagsmorgonen en dödsdömd sexualförbrytare. I Västtyskland höjs ropen på att dödsstraff skall återinföras som ett led i kampen mot terrorismen, och i New York har en känd liberal kongressledamot vunnit den första ronden i borgmästarvalet bl a efter att ha krävt dödsstraff som ett medel för att få ned brottsligheten i sin stad".

År 1977 hade bara 16 av världens stater avskaffat dödsstraffet. Det här är året då Amnesty i samband med genomförandet av en stor internationell konferens på Folkets Hus i

ANNAN IDEOLOGI. **Thomas Hammarberg**, före detta generalsekreterare för Amnesty International.

Stockholm den 10–11 december på allvar startar kampen mot dödsstraffet.

– Det var en ideologisk förändring som skedde inom Amnesty, säger *Thomas Hammarberg*, som på den tiden var ordförande för Amnestys internationella styrelse innan han senare blev generalsekreterare i organisationen.

Ursprungligen hade nämligen Amnestys arbete helt varit inriktat på samvetsfångar och beslutet att utvidga mandatet blev inte heller okontroversiellt inom Amnestyrörelsen. *Thomas Hammarberg* beskriver det hela som en ideologisk duell som pågick under många år.

– Det fanns ett visst internt motstånd, framförallt från vissa i den brittiska sektionen som hade en oro för att det skulle uppfattas som att Amnesty började försvara mördare och andra personer som hade begått allvarliga brott, säger *Thomas Hammarberg*.

För den svenska sektionens del sågs dock dödsstraffet redan från början som en viktig del av organisationens arbete.

– Vi i den svenska sektionen hade en annan ideologi. Vi ville inte lämna huvudfåran inom Amnesty – att motverka det politiska förtrycket – men då dödsstraff och tortyr användes så ofta mot den politiska oppositionen så kunde vi inte ignorera frågorna, även om det kunde innebära att vi gav ett stöd till personer som faktiskt hade begått brott, säger *Thomas Hammarberg*.

Beslutet att genomföra konferensen i Stockholm fattades efter att framförallt den svenska, men också bland annat den tyska och franska, sektionen drivit på i frågan.

– I och med konferensen och den första dödsstraffsrapporten blev det sedan slutgiltigt

Minst
1032

avrättningar i 23 länder ägde rum under år 2016. Antalet inkluderar inte Kina där tillförlitlig statistik saknas.

Bo Lindblom.
FOTO: ANNIE BECKMAN

etablerat att det här var en viktig pelare i Amnestys arbete. Efter det kom det aldrig några krav på att det skulle gå tillbaka till det gamla, säger *Hammarberg*.

Förberedelserna inför dödsstraffskonferensen var grundliga. Under halvåret som föregick de intensiva dagarna i Stockholm hölls förmöten i såväl New York (USA), Hamburg (Tyskland) och Paris (Frankrike) som i Colombo (Sri Lanka), Port of Spain (Trinidad) och Ibadan (Nigeria) där dödsstraffet analyserades ur olika vinklar. Under själva konferensen diskuterade sedan olika arbetsgrupper dödsstraffet på teman som "Dödsstraffet och den allmänna opinionen", "Alternativ till dödsstraffet" och "Dödsstraffet och diskriminering".

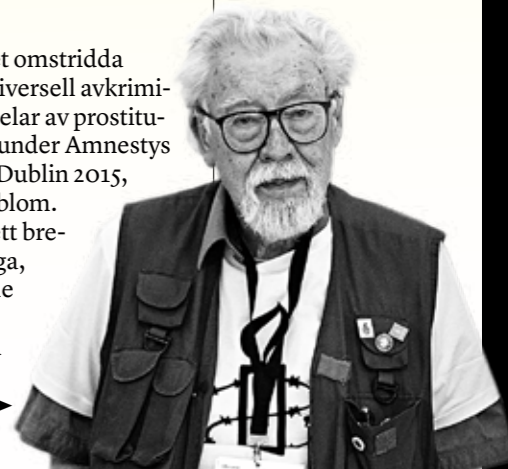
– Upplägget -77 var föredömligt, tycker *Bo Lindblom*, som på den tiden var den svenska sektionens ordförande och numera är Burmasamordnare i svenska Amnesty. Han menar att de regionala konferenserna undanröjde en hel del hinder på vägen och gjorde att arbetet under Stockholmskonferensen flöt på smidigt. Senare mandatutvidgningar anser han inte har skett på ett lika grundligt sätt, som exem-

pelvis beslutet om att arbeta för fängslade eller förföljda homosexuella, som togs vid Amnestys internationella rådsmöte i japanska Yokohama år 1991.

– Avgörandet togs under nattliga förhandlingar, natten innan frågan kom upp i plenum. Det var i sista stund man fick med sig de länder där det fanns ett starkt motstånd mot den här frågan. Där skulle det verkligen ha behövts en förberedelse liknande den man gjorde -77, säger *Bo Lindblom*.

Även beslutet om det omstridda förslaget om en universell avkriminalisering av alla delar av prostitution, som fattades under Amnestys internationella rådsmöte i Dublin 2015, får sig en känga av *Bo Lindblom*.

– Om man hade anlitat ett bredare underlag av sakkunniga, som man gjorde -77, så hade man varit bättre förberedd på de invändningar som nu kom i sista stund under själva rådsmötet, anser

Konferensen 1977.

DÖDSSTRAFFSKONFERENSEN

► Konferensen hölls på Folkets Hus i Stockholm den 10-11 december 1977.

► Sveriges dåvarande statsminister *Thorbjörn Fälldin* (C) höll öppningsanförandet under konferensen.

► Konferensen resulterade i Stockholmsdeklarationen, där kravet på avskaffandet undertecknades av 177 delegater från ett 50-tal länder.

► Sex olika arbetsgrupper diskuterades dödsstraffet utifrån följande teman:

- Dödsstraffet och den allmänna opinionen
- Alternativ till dödsstraffet
- Individen och dödsstraffet
- Dödsstraffet och diskriminering
- Dödsstraffet i internationell rätt
- Mord som begås av regeringar eller med regeringars samtycke.

Bo Lindblom och hänvisar till de advokater, domare, psykologer, politiker, kriminologer och fackliga ledare som fanns bland deltagarna på Stockholmskonferensen.

Även Amnestylegendaren Brita Grundin är positiv till hur dödsstraffskonferensen genomfördes. Med hjälp av sina egna sparade anteckningar, som hon har lyckats leta fram ur det kaos som ett stundande stambyte i lägenheten har orsakat, levandegör Brita stämningen på Folkets Hus den 10-11 december 1977.

– I stort sett alla inlägg från de som var med på konferensen var mot dödsstraffet. Det fanns visserligen en advokat, jag tror att han var från Indien, som sade att ”nu ska jag vara djävulens advokat och tala för dödsstraffet bara för diskussionens skull”. Men då klev jag upp och sade att ”vi har bara två dagar på oss att komma fram till hur vi ska bli av med dödsstraffet, så jag tycker inte att vi ska ägna vår tid åt att vara djävulens advokater just nu”, säger Brita Grundin och ler vid minnet.

Brita Grundin tycker att det är intres-

SAMLARE. Brita Grundin har sparat sina anteckningar från dödsstraffskonferensen i december 1977.

sant att notera parallellerna mellan det samtal om terrorism som präglar dagens samhälle och diskussionen om terrorismen under 1970-talet: – I en av arbetsgrupperna tog man upp att om man avrättar terrorister så blir det troligen flera som ansluter sig till dem, och det är ju precis den diskussion om martyrskap och så vidare som förs idag, säger Brita Grundin.

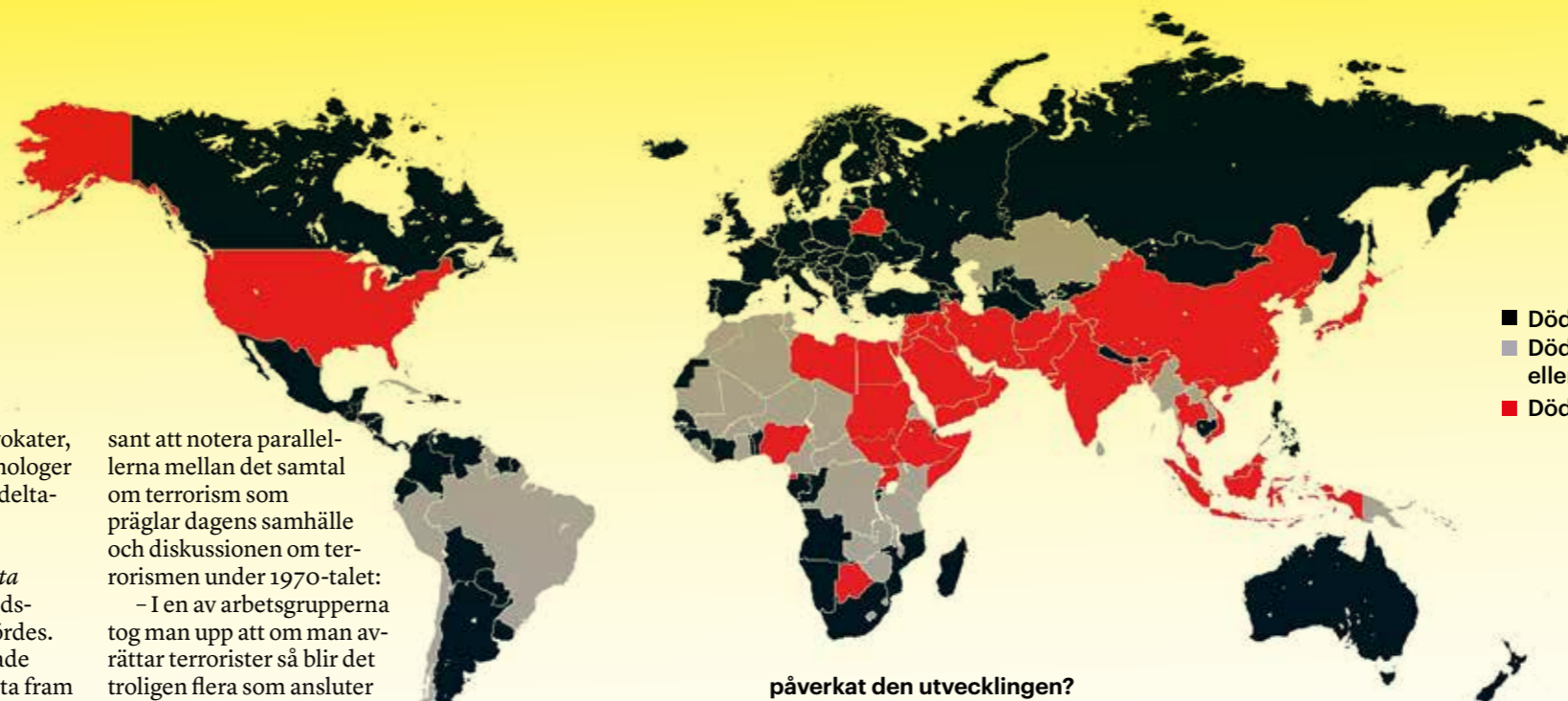
Konferensen på Folkets Hus resulterade i Stockholmsdeklarationen, ett manifest där 177 delegater från ett 50-tal länder ställde sig bakom kravet på dödsstraffets avskaffande och att FN klart slår fast att dödsstraffet strider mot folkrätten.

– Jag kommer ihåg att jag när jag gick hem från konferensen och hade Stockholmsdeklarationen i portföljen, då kände jag att jag bar på dynamit. Och så blev det också, säger Brita Grundin.

I medierna fick konferensen stor uppmärksamhet – på Amnestys kontor i Stockholm står en pärm fylld av pressklipp. En bidragande orsak till uppmärksamheten var att Amnesty tilldelades Nobels fredspris samma helg som konferensen pågick. I egenskap av ordförande för den internationella styrelsen fick Thomas Hammarberg lämna Folkets Hus för att resa till Oslo.

– Det var första gången den här typen av opinionsbildande, medlemsstyrd organisation fick priset, säger Thomas Hammarberg.

1977 hade 16 länder avskaffat dödsstraffet i lag eller praktiken, idag är den siffran 142. Hur mycket har Amnesty

- Dödsstraff avskaffat.
- Dödsstraff avskaffat för vanliga brott eller ej använt de senaste tio åren.
- Dödsstraff tillämpas.

påverkat den utvecklingen?

– Det är klart att det finns andra krafter också som har agerat. Men det faktum att vi så envetet har betonat att det här är en fråga om mänskliga rättigheter spelar in. Regeringar vill inte gärna bli sedda som att de kränker mänskliga rättigheter, så vi lyfte frågan ur det perspektivet tror jag kom att bli avgörande, säger Thomas Hammarberg.

Thomas Hammarberg anser också att Amnesty har haft en klok steg-för-steg-hållning då det kommer till att arbeta för ett internationellt fördömande av dödsstraffet:

– Vi har hela tiden försökt göra en bedömning av när det är dags att börja få ett FN-beslut, för gör man det för tidigt och det är för många som är emot så kommer det att upplevas som att FN är emot att dödsstraffet ska avskaffas och det ville vi ju absolut inte.

Även Brita Grundin anser att Stockholmsdeklarationen har haft en stor betydelse för utvecklingen gällande dödsstraffets avskaffande:

– Jag skulle säga att Stockholmdeklarationen har spelat en väldigt stor roll, för den har påverkat Amnesty över hela världen och därigenom har vi börjat trycka på våra respektive regeringar, som ju i slutändan är de som måste avskaffa dödsstraffet. Många regeringar som själva har varit emot dödsstraffet har också använt sig av Stockholmsdeklarationen i internationella sammanhang, säger Brita Grundin.

Brita Grundin har ägnat en stor del av sitt 90-åriga liv åt att bekämpa dödsstraffet. Engagemanget säger hon bottnar i det krigsdrabbade hemlandet Finlands historia, där såväl hennes föräldragenerations krig, det finska inbördeskriget (1918), som hennes egen generations krig – Vinterkriget (1939-1940) och Fortsättningskriget (1941-1944) – har präglat hennes inställning till avrättningar och till de människor som finns på den ”andra sidan”.

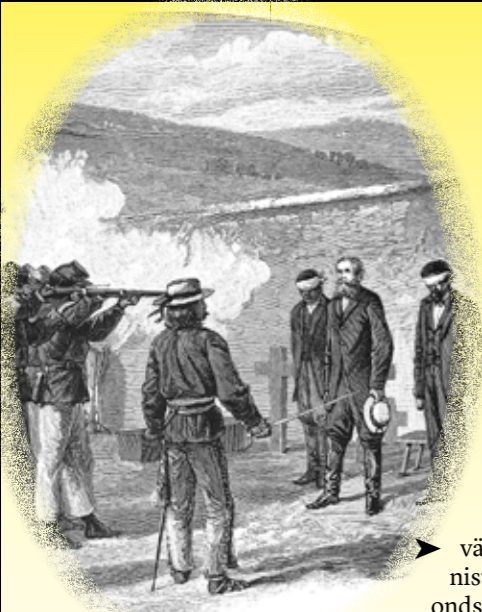
– Jag är glad att min pappa, som tillhörde den vita sidan 1918, aldrig uttryckte sig hatiskt om de röda, säger Brita Grundin.

Genom litteraturen hittade hon också andra perspektiv på de rödas kamp, utöver kommunismen:

– Det handlade om fattigdom, utsatthet och orättvisor gentemot vissa medborgare. Då började jag fundera på de här frågorna och kom fram till att vilket straff man än skulle ha så inte var det dödsstraffet i alla fall, säger Brita Grundin.

Även då det handlar om grova brottslingar lyser Brita Grundins medmänsklighet igenom:

– Då man talar om dödsstraffet är det viktigt att inte glömma bort att det är *människor* man talar om, människor som ofta har blivit förövre därför att de har saknat förutsättningar för att få moraliska

Totalt har
105

länder avskaffat dödsstraffet helt i sin lagstiftning.

➤ värderingar och ett humanistiskt tankesätt. Den rena ondskan, den vet jag inte om den finns, säger hon.

Brita Grundin gick tidigt med i Amnestys Aktionsgruppen mot dödsstraffet, AMD, och är fortfarande en i högsta grad aktiv gruppledare. *Diana Bendig-Stenberg* är nuvarande ordförande för AMD och beskriver hur arbetet har ändrats sedan 1970-talet:

– Den teknologiska utvecklingen har gjort att vi kan agera på ett helt annat sätt än tidigare.

Men även fysiska möten är viktiga. Genom sammanslutningen World Coalition Against the Death Penalty, som Amnesty ingår i, har Diana Bendig-Stenberg fått tillfälle att uppleva den energi som skapas då dödsstraffsmotståndare från olika länder och vitt skilda politiska och religiösa tillhörigheter får tillfälle att träffas under de återkommande kongresserna. Mötena ger också nya insikter om de utmaningar som kvarstår för att uppnå målsättningen att få alla världens regeringar att avskaffa dödsstraffet.

– Under den senaste kongressen talade jag med personer från Thailand, Indonesien och Malaysia som alla berättade att det finns ett stort opinionsstöd för dödsstraffet i

HOPPFULL. Diana Bendig-Stenberg, ordförande för Aktionsgruppen mot dödsstraffet.

FOTO: OLIVER WÖHLING

deras länder, och en kultur av att straffa och ta revansch, säger hon.

Hur ska den här typen av attityder förändras?

– Vi måste alla satsa på att ta diskussioner kring det här ämnet, tala med människor och dela med oss av fakta om dödsstraffet, säger Diana Bendig-Stenberg.

Dagsläget har 105 länder avskaffat dödsstraffet för alla brott, medan ytterligare 37 länder har gjort det i praktiken. Skillnaden från år 1977 är enorm, men Amnestys kamp mot dödsstraffet är ännu inte över.

– I den tendens som finns politiskt just nu måste vi räkna med att det kommer bli ett hårdnande motstånd gällande att få de länder som fortfarande använder dödsstraffet att avskaffa det. Det finns en sorts machohållning som är ganska spridd ute i världen där regimer känner att de måste visa sina musklerna och skrämman oppositionen, säger Thomas Hammarberg.

– Så diskussionen är verkligen inte avslutad. Desto viktigare är det nu att försöka få FN att väldigt tydligt ta ställning och börja en process med ratificeringarna. Det måste vara nästa steg, anser Thomas Hammarberg.

Brita Grundin är mer optimistisk:

– Ett sådant här straff kommer aldrig att överleva i förlängningen. Det kommer naturligtvis inte att försvinna under min livstid – när man har fyllt 90 har man inte stora förhoppningar. Men att Europa nu är dödsstraffsfritt, med undantag för Vitryssland/Belarus, det är ju inget jag hade kunnat drömma om tidigare, säger Brita Grundin. ■■■

KRÖNIKA

En lång dag i Istanbul

Det var spännigt i rättsalen i Istanbul den 25 oktober när jag såg Turkiets framstående människorättsförsvarare, de så kallade Istanbul 10, stå anklagade för att vara medlemmar i terrororganisationer. De greps den 5 juli på en workshop om digital säkerhet och stresshantering. Bland dem fanns svenske *Ali Gharavi* och tyske *Peter Steudtner* (inhyrda experter) samt generalsekreteraren för Amnesty i Turkiet, *İdil Eser*. Amnestys ordförande i Turkiet, *Taner Kılıç*, häktades en månad tidigare men kopplades till samma anklagelser och till workshopen eftersom han kände till den. Vilket förstås inte är konstigt då Amnestys ordförande och generalsekreterare pratar med varandra...

ANNA LINDENFORS

Anna Lindenfors är generalsekreterare i svenska sektionen av Amnesty International.
FOTO: AMNESTY

Digital säkerhet är ett aktuellt ämne som diskuteras världen över. Men i åtalet hävdades att mötet var en hemlig sammanslutning vars mål var att skapa kaos i Turkiet. En anklagelse som det inte fanns några bevis för. Därför kändes det helt absurt att se dem stå i en rättsal och försvara att de arrangerat och varit med på workshopen. Men det var inte ett skämt, det var blodigt allvar där de riskerar upp till 15 års fängelse. Alla anklagade bedyrade sin oskuld och deras advokater förklarade att det inte fanns bevis för kriminalitet eller kopplingar till terrororganisationer. Den dagen avgjorde rätten om de anklagade skulle bli frisläppta och få vara tillsammans med sina nära och kära efter 113 dagars separation, eller inte.

”Men det var inte ett skämt, det var blodigt allvar.”

Det var en lång, spänd och känslös dag. När beskedet att de blev frisläppta kom strax innan midnatt kändes det fantastiskt. Att Ali skulle få åka hem med sin fru till Rockneby, norr

om Kalmar. Att Veli får vara med när hans barn föds i början av november. Att İdils katter får hoppa upp i hennes knä och att hon kan gå till Amnestys kontor och jobba, precis som jag gör här i Sverige.

Situationen i Turkiet är mycket allvarlig. Vi i Amnesty har följt händelseutvecklingen och har sett en markant försämring de senaste åren för yttrandefrihet, mötesfrihet och rättssäkerheten. Inte minst efter kuppförsöket i juli 2016 när undantagslagar infördes. Oberoende medier har tystats. Hundratals organisationer har tvingats stänga. Över 100 000 personer har bannlysts från sina arbeten.

Det var många som bidrog till att Istanbul 10 släpptes fria, och jag vill verkligen säga att jag är sååå stolt över Amnestys insats. Efter många års arbete vet vi att vår metod fungerar. Vi har noga utrett situationen och genom att samla många människor som uppmärksammar kränkningarna kan vi skapa en kraftfull opinion och sätta press på makthavare och regeringen. I det arbetet spelar varje enskild person en viktig roll eftersom vår storlek är vår styrka. Att veta att vi kan påverka så att människor får sina rättigheter tillgodosedda är starkt. Den styrkan behöver vi för att orka kämpa när det tar tid.

Istanbul 10 blev frisläppta men anklagelserna kvarstår inför rättegången. Rättegången mot Amnestys ordförande Taner fortsatte dagen efter och han blev *inte* frisläppt utan sitter fortsatt fängslad på ogrundade anklagelser. Vi kämpar också vidare för de tiotusentals andra personer som har frihetsberövats i Turkiet, många utan formella anklagelser. Precis som vi kämpar vidare för alla dem som fängslats godtyckligt runt om i världen för att de har stått upp för mänskliga rättigheter. Det är en tuff kamp, men vi i Amnesty ger *aldrig* upp. ■■■

Fotnot: Rättegången är utsatt till den 22 november, efter pressläggningen av detta nummer.

VISSTE DU ATT?

➤ Kina, Iran, Saudiarabien, Irak och Pakistan är de länder som avrättat flest människor.

➤ USA har inte avrättat så få personer sedan år 1991, och för första gången sedan år 2006 fanns inte USA med bland de fem länder i världen som avrättat flest.

➤ Av de 57 länder som har kvar dödsstraffet och också verkställer dödsdomar är det bara omkring 20 länder som varje år utför avrättningar.

Källa: Amnestys dödsstraffsrapport för 2016

VÄGRAR GE UPP. Gége Katana Bukuru är oroad för Kongos framtid.
FOTO: JENNIE AQUILONIUS

Vill du veta mer om Kongo innan du läser artikeln? Bläddra då till sidan 48.

Hon kämpar för kvinnors rätt i

KONGO

GÉGÉ KATANA BUKURU kämpar ihärdigt för kvinnors rättigheter och mot sexuellt våld i Demokratiska republiken Kongo. Nu har hon tilldelats den svenska regeringens Per Anger-pris för mänskliga rättigheter och demokrati.

TEXT: JENNIE AQUILONIUS

V i får inte låta rädslan ta plats inom oss, vi måste försöka lämna den vid sidan om. Det är inte lätt. Ofta när jag lägger mig på natten vet jag inte vad som kommer att hända, om jag vaknar upp nästa morgon. Jag sover dåligt och spetsar hela tiden öronen, säger *Gége Katana Bukuru*.

Den kongolesiska kvinnorättsaktivisten sitter i ett rum hos Forum för levande historia i Gamla stan i Stockholm. Framför henne står en liten tallrik med fruktsallad. Gége Katana Bukuru tar en bit banan med fingrarna och säger att det inte går att backa nu. Flätornas färgglada pärlor klirrar när hon vrider huvudet och visar hur hon ibland ser sig om över axeln. Folk frågar ofta varför hon gör så.

– Jag svarar att jag ser alla de männ-

iskor som sluter upp bakom mig. Jag kan inte överge och offra dem, det skulle ge en enorm moralisk skuld. Vi har byggt en solid rörelse och det, tillsammans med det förtroende jag känner från befolkningen, ger mig kraft att fortsätta, säger hon, knyter näven och pressar ihop ögonen.

Gége Katana Bukuru beskriver situationen för kvinnor i Demokratiska republiken Kongo som oerhört riskfylld. Landet befinner sig i en omfattande politisk, ekonomisk och sociokulturell kris. Här pågår vad som brukar beskrivas som den dödligaste konflikten i världen sedan andra världskriget.

– Om ingen från det internationella samfundet, eller andra inflytelserika personer, griper in, riskerar vi att hamna i öppet krig

”Jag kan inte backa nu.”

DEMOKRATISKA REPUBLIKEN KONGO

HUVUDSTAD:
Kinshasa.

YTA: **2 345 410 km²** (Sverige: 449 964 km²)

BEFOLKNING:
Drygt 68 miljoner.

POLITIK:
Självständigt från Belgien 1960. Inbördeskrig, diktatur och utländska interventioner har präglat landet. Osäkerhet inför nästa års val.

GÉGÉ KATANA BUKURU

FÖDD: 1936 i Bujumbura, Burundi.
BOR: Uvira i Södra Kivu-provinsen i Demokratiska republiken Kongo.

GÖR: Människorättsförsvarare och leder Sofad, Solidarity of Activist Women for Human Rights.

AKTUELL: Tilldelas Per Anger-priset 2017 för "sin ihärdiga kamp för kvinnors rättigheter i det våldsdrabbade DR Kongo. I över trettio år har hon oavbrutet arbetat för att minska det sexuella våldet mot kvinnor och försöka mäkla fred mellan olika väpnade grupper i den våldshärjade östra delen av DR Kongo. Trots att hon har hotats med fängelse, tvingats i exil och lever under ständigt dödshot, fortsätter hon kampen."

och omfattande väpnade konflikter, varnar hon.

Gégé Katana Bukuru berättar att det under september skedde omfattande sammandrabbningar mellan regeringstrupper och väpnade grupper i hennes provins, Södra Kivu, i östra Kongo. De ockuperade flera byar och stora områden. Kvinnorna packade sina väskor, tog alla barnen och gav sig ut på vägarna till nästa by. Så fort de slagit sig ner ryckte rebellerna eller regeringen fram, och kvinnorna måste flytta igen.

– De blir våldtagna och utsatta för andra former av sexuellt våld. Kvinnor kan inte arbeta på fälten eller bege sig till marknaden, de faller ofta offer för bakhåll av olika slag, förklarar hon.

Dagen efter står Gégé Katana Bukuru på scen i aulan på gymnasieskolan Södra latin på Södermalm i Stockholm. Klänningens rosa broderier glittrar i strålkastarljuset. Publiken bryter ut i jublande applåder när hon tar emot Per Anger-priset, den svenska regeringens pris för mänskliga rättigheter och demokrati, ur demokratiminister Alice Bah Kuhnkes hand.

– Jag heter Gégé Katana Bukuru och kämpar för mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter. Jag är feminist! säger hon och möts åter av rungande applåder och jubel.

Gégé Katana Bukuru berättar att hennes område Uvira är rikt på mineraler. Det geografiska läget nära Burundi och Rwanda gör det också till en inkörsport för upprorsmakare och väpnade grupper. Folket som lever där undrar ständigt om det råder krig eller fred.

– Våldtäkt har blivit en vanlig form av fysiskt våld, i synnerhet som det råder en tradition av straffrihet efter kriget. Vi kvinnor vägrar att godta den kultur som säger att tystnad ska råda. Det är en kultur som de

som finansierar konflikterna håller fast vid, säger hon.

Vägen till Södra latins aula började för många år sedan.

– Varför ser det ut så här? Så här kan vi ju inte ha det!

Gégé Katana Bukuru går i grundskolan och ser frågande på sin pappa, ortens byäldste. Han har som ett hov omkring sig och kallar ofta in kvinnor för att tvätta och arbeta på fälten. På deras ryggar hänger hungriga barn som gråter. Kvinnorna borde i alla fall få amma sina barn, tycker Gégé Katana Bukuru.

– Strunta i den där flickan, hon är ingen riktig flicka och håller sig inte till traditionen. Hon borde ha varit en pojke, säger de vise män som omger fadern.

Kvinnor förväntas egentligen inte säga något alls, och även modern försöker tysta sin upproriska dotter. Den ende som stöttar henne är fadern.

– Vad vill du då? Hur tycker du att vi ska göra? undrar han.

I det lilla rummet hos Forum för levande historia i Gamla stan berättar Gégé Katana Bukuru att faderns stöd fick henne att fortsätta. Hon engagerade sig i Scouterna

HYLLAD. En glad pristagare på Södra Latin.

FOTO: JENNIE AQUILONIUS

"Vi kvinnor vägrar att godta den kultur som säger att tystnad ska råda."

och olika frivilligorganisationer. I kooperativet Solidaritet på landsbygden såg hon att kvinnorna gjorde allt arbete på fälten, men det var männen som fattade besluten. Argumentet för tingens ordning var att kvinnorna inte var inkapabla att bestämma. Då får vi väl ändra på det, tyckte Gégé Katana Bukuru och inledde en alfabetiseringskampanj. Det var inte alltför populärt hos myndigheterna.

V i går ut på balkongen för att ta bilder. Solen är på väg ner över Gamla stan men Gégé Katana Bukuru ler och verkar inte bekommas av kylan. Hon berättar att hon under det första Kongokrigen 1996–1997 fördes bort och ombads lämna landet. Men när Gégé Katana Bukuru fick veta att hennes familj hade utsatts för påtryckningar återvände hon snabbt, och sattes i husarrest.

– Folk tyckte att jag var galen som ville åka hem när jag hade möjlighet att befinna mig utomlands. Men jag kände mig så långt borta från de andra, och kunde inte bedriva kampen utomlands. Att jag var borta kunde också minska drivkraften hos dem som var kvar, säger hon.

I dag driver Gégé Katana Bukuru kvinnorättsorganisationen Sofad. Bara i september har hon hotats flera gånger över telefon. Den som ringer säger sig vara högt uppsatt inom militären, anklagar henne för att sabotera deras

verksamhet och säger att hon kommer att gå samma öde till mötes som doktor Gildo Byamungu, som mördades i april i år.

Hon polisanmäler alla hot men det leder sällan till något. Rättsväsendet svarar att hon ska vara försiktig, inte lämna sitt kontor och inte ta de här riskerna. I stället har kvinnorörelsen skapat ett internt varningssystem med ett telefonnummer som de ringer så fort något händer. På så sätt sprids informationen snabbt inom rörelsen. Orga-

"Presidentvalet som har utlysts måste också hållas och respekteras."

FOTO: CATO LEIN

PÅ HEMMAPLAN. Gégé Katana Bukuru bor i Uvira i den oroliga provinsen Södra Kivu.

nisationen har också kontakt med nyckelpersoner inom militären, rebellgrupperna, polisen, byarna och landets styrande skikt.

– Ett problem med att ha kontakter på olika håll är att regeringssidan tycker att vi är på rebellernas sida och tvärtom. Så är det naturligtvis inte, men alla blir arga på oss och ser oss som lierade med fienden. Det vi vill ha är en situation där krig inte råder.

Gégé Katana Bukuru säger att kvinnorna måste bli mer delaktiga i de fredsskapande åtgärderna och sitta med vid förhandlingsborden. Hon menar att en av de viktigaste vägarna för att nå stabilitet är att samarbeta med grannländerna Burundi och Rwanda. I dag rör sig rebellerna över kullarna där de tre länderna möts.

– I september ordnade vi runda bordssamtal i fredsfrågor för kvinnor där flera organisationer från Burundi närvarade och även flera kvinnor från Rwanda var med. Det är uppmanande och ger styrka.

Gégé Katana Bukuru sätter upp ett finger i luften och vill föra fram ett budskap till det internationella samfundet: Demokratiska republiken Kongo får inte splittras, det måste förbli ett land.

– Presidentvalet som har utlysts måste också hållas och respekteras. Den som vinner ska även få styra landet så vi slipper ytterligare blodbad, säger Gégé Katana Bukuru. ■■■

PER ANGER-PRIS

DEN SVENSKA regeringens internationella pris tilldelas människor som kämpar för mänskliga rättigheter och demokrati. Priset instiftades 2004 för att uppmärksamma diplomaten Per Angers insatser under andra världskriget när han räddade ungerska judar undan Förintelsen. Priset delas ut av Forum för levande historia.

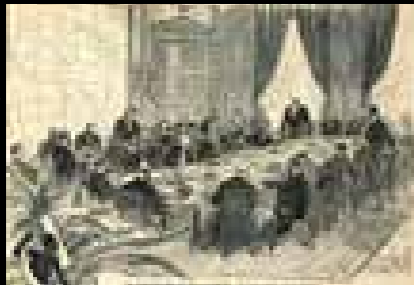
Nomineringsorganisationerna är den svenska sektionen av Amnesty International, Civil Rights Defenders, Diakonia, Svenska FN-förbundet, Svenska Avdelningen av Internationella Juristkommissionen, Reportrar utan gränser, Svenska PEN, Afrikagrupperna, Kvinna till Kvinna och Svenska kyrkan.

Rikedomarna – Kongos förbannelse

Demokratiska republiken Kongo är ett land med enorma rikedomar. Fattigdomen är dock utbredd då krig, förtryck och övergrepp drabbat befolkningen i årtionden medan andra har blivit rika på naturtillgångarna.

TEXT: ULF B ANDERSSON GRAFIK: LOTTA LUNDIN

FOTO: DEUTSCHE-SCHUTZGEBIETE/WIKIMEDIA

UPPDELNING. Vid konferensen i Berlin 1884-1885 delas Afrika upp.

KUNGENS EGENDOM

NÄR DÅTIDENS EUROPEISKA STORMAKTER samlades till konferens i Berlin 1884-1885 delades Afrika upp, ibland med karta och linjal. Den belgiske kungen **Leopold II:s** krav på Kongobäckenet erkändes och 1885 utropades fristaten Kongo ledd av kungen själv. Miljoner kongoleser dukade under i jakten på rikedomar åt kungen. En världsomfattande proteströrelse krävde stopp för Leopolds vanstyre och år 1908 övertog belgiska staten kolonin. Idag betraktas Leopolds Kongo som platsen för ett folkmord runt förra sekelskiftet.

KONGOKRISEN

DEN 30 JUNI 1960 utropades Kongo som självständig stat. Ceremonin i Léopoldville (nuvarande Kinshasa) blev fylld av verbal dramatik. Den belgiske kungen **Baudouin** höll ett tal där han beskrev slutet på kolonialväldet som kulmen på en belgisk "civiliserande mission" som hade inletts av den geniale **Leopold II** i fristaten Kongo. Kongos förste premiärminister, **Patrice Lumumba**, svarade med ett oplanerat tal som var en skarp vidräkning

med belgisk kolonialism och kongolesernas lidande under det belgiska styret. Hela ceremonin sändes direkt i radio i både Kongo och Belgien. De belgiska gruvbolagen och plantageägarna ville dock inte släppa kontrollen och provinsen Katanga, under ledning av **Moïse Tshombe**, bröts loss i juli 1960. Lumumba mördades den 17 januari 1961 av gendarmar från Katanga och belgiska officerare. Drygt 6 000 svenskar tjänstgjorde i FN-styrkan som blev kvar till 1964.

DAG HAMMARSKJÖLD

FOTO: UN

DAG HAMMARSKJÖLD var FN:s generalsekreterare under Kongokrisen. Den 18 september 1961 var han på väg till Ndola i Nordrhodesia (nuvarande Zambia) för ett möte med Katangas ledare **Moïse Tshombe**. Det svenska flygplanet störtade på natten och samtliga 16 ombord dog. Den officiella förklaringen var misstag från piloterna. FN har beslutat att utreda Hammarskjölds död igen och den 25 oktober 2017 lade utredaren, den tanzaniske juristen **Mohamed Chande Othman**, fram sin rapport: "Det förefaller möjligt att en fientlig åtgärd utanför planet kan ha orsakat kraschen." Det uppges att det i arkiv i Storbritannien och USA kan finnas hemlig information om det var ett belgiskt plan som sköt ner eller störde Hammarskjölds plan.

"AFRIKAS VÄRLDSKRIG"

EFTER FOLKMORDET i Rwanda 1994 flydde de ansvariga liksom civila hutuer till östra delen av Zaire (nuvarande Kongo). Hösten 1996 invaderade Uganda och Rwanda Kongo. De tillsatte våren 1997 **Laurent Kabila** som president. Fram till fredsavtalet år 2002 pågick det som kallas Afrikas världskrig. Sju länder deltog militärt och ett 20-tal rebellgrupper, många av dem skapade av Rwanda och Uganda, var aktiva. En viktig drivkraft var kontroll över Kongos naturtillgångar. I östra Kongo har konflikten fortsatt trots att FN-styrkan MONUSCO har 22 000 personer på plats.

MÖRDAD. Zaida Catalán dog i mars 2017.

FOTO: ANNA SIMONSSON/TT

ZAIDA CATALÁN

DEN 12 MARS 2017 försvann den svenska FN-experten **Zaida Catalán** tillsammans med sin amerikanske kollega **Michael Sharp**. Deras uppdrag var att utreda uppgifterna om massgravar i Kasai där en väpnad konflikt pågår sedan 2016. Efter drygt två veckor återfanns FN-utredarnas kroppar. Den svenska åklagarmyndigheten underkände den 15 november utredningen i Kongo och sade att det inte kan utslutas att personer "nära anknutna till regimen i Kongo" var inblandade i mordet som har skyllts på den lokala Kamuina Nsapu-milisen.

"FEM MILJONER DÖDA"

KONFLIKTEN I KONGO SEDAN år 1996 brukar benämnas som den blodigaste i världen sedan andra världskriget. Siffrorna över antalet döda, som brukar variera mellan tre och fem miljoner, är dock omdiskuterade och osäkra. De flesta offren har inte dödat i krigshandlingar eller militära övergrepp utan har dött av svält eller sjukdomar där väpnade konflikter räknas som grundorsak till dödsfallen.

KONFLIKTMINERALER

"KONFLIKTMINERALER" BETECKNAR metallerna tenn, volfram, tantal och guld som används i en mängd elektronik, som mobiltelefoner och datorer. Genom att kontrollera de områden där metallerna utvinns i Kongo, har väpnade grupper fått pengar till vapeninköp och krigsherrar har blivit rika. Kobolt räknas ännu inte som konfliktmineral men Amnesty har lyft fram hur barnarbete används för att ta fram kobolt som behövs i smartphones och elbilar och krävt att företagen tar ansvar.

MINERALJAKT. Barn sorterar ut kobolt i Kolwezi i Kongo. FOTO: AMNESTY INTERNATIONAL

MÖRDAD. Premiärminister Patrice Lumumba möter pressen 1960. FOTO: CONGOPRESSE/WIKIMEDIA

“UNDERSÖK MASSMORDEN”

SEDAN USA:S REGERING den 17 oktober tagit bort hemligstämpeln på 30 000 sidor dokument med kommunikation från ambassaden i Jakarta 1965 upprepade Amnesty kravet på att Indonesiens myndigheter söker sanningen och ger rättvisa åt de överlevande från massmorden 1965–1966 då minst en halv miljon påstådda kommunister dödades.

Den 15 november rapporterades att 16 massgravar med upp till 5 000 offer från 1965 har lokaliserats på Java. **||||**

MYSTERIET KRING PABLO NERUDAS DÖD

DEN 11 SEPTEMBER 1973 tog **Augusto Pinochet** makten i en militärkupp i Chile och störtade **Salvador Allendes** socialistiska regering. Den 23 september 1973 avled **Pablo Neruda**, Nobelpristagare i litteratur, på ett sjukhus där han vårdades för cancer. Den officiella dödsorsaken var hjärtsvikt. Tusentals chilener trotsade militären och deltog i Nerudas begravning.

Nerudas chaufför, **Manuel Araya**, har länge hävdat att Neruda dog av en injektion från en läkare och att det var säkerhetstjänsten som mördade poeten. Pablo Neruda var inte bara en världsberömd poet, han hade också varit diplomat och senator för kommunistpartiet och skulle ha planerat att fly utomlands. De senaste åren har nya undersökningar gjorts kring dödsorsaken och hans kvarlevor har grävts upp.

Den 20 oktober kom en internationell expertgrupp på 16 rättsmedicinare med en rapport till det chilenska rättsväsendet. De konstaterar att dödsattesten var förfälskad och att Neruda inte dog av cancer. Nästa år hoppas expertgruppen kunna avgöra dödsorsaken. **||||**

FOTO: WIKIMEDIA

MÖRDAD? **Pablo Neruda 1971.**

KRIS. Med flaggan för "Ambazonia" går demonstranter i Bamenda i västra Kamerun den 1 oktober mot polisens barrikader och tårgas. FOTO: REUTERS TV/TT

tiotusentals personer undantagslagarna och gick ut i fredliga demonstrationer i en rad städer. Självständighet för "Ambazonia" proklamerades och separatisternas flagga hissades på en rad platser. Regeringen svarade med hårda metoder där även armén användes. Enligt International Crisis Group dödades minst 40 personer medan över 100 sårades när säkerhetsstyrkor öppnade eld. Uppgifter förekom om att armén beskjutit demonstranter från helikoptrar. En rad ledamöter inom det största oppositionspartiet, SDF, lämnade i protest sina platser i parlamentet, kallade regeringens agerande för "folkmord" och krävde att Internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag, åtalar Paul Biya.

Den 13 oktober rapporterade Amnesty att minst 500 personer hölls fängslade under svåra förhållanden i häkten och att massarresteringar fortsatte. Den 8 oktober greps cirka 100 personer som var på väg till en kyrka i staden Buea. UNHCR rapporterade den 1 november att minst 5 000 människor flytt till Nigeria.

I början av november döddes fyra soldater vid bombattacker och nattligt utgångsförbud råder nu i den största staden Bamenda.

ULF B ANDERSSON

Krisen i Kamerun skärps

I de engelskspråkiga delarna av Kamerun växer kravet på självständighet och situationen är den allvarligaste sedan 1961.

Den 30 augusti kom ett positivt besked från Kameruns president **Paul Biya** när han meddelade att samtliga åtal mot aktivister i civilsamhället bland den engelsktalande minoriteten i västra Kamerun hade lagts ned och Biya lovade att myndigheterna skulle söka fredliga lösningar på missnöjet i

de engelsktalande regionerna. Den 1 oktober förbyttes hoppet om en fredlig lösning till fruktan om våldsam upptrappning i en konflikt som har sina rötter i avkolonialiseringen 1960–1961. Den 1 oktober 1961 förenades "British Southern Cameroons" med den tidigare franska kolonin Kamerun i en federation. År 1972 beslöt president **Amadou Ahidjo** att upplösa federationen och göra Kamerun till en centraliserad republik. Missnöjet bland de cirka fem miljoner av Kame-

runs 24 miljoner invånare som bor i de engelsktalande delarna har växt.

Inför den 1 oktober utlystes undantagstillstånd i området, internet blockerades och alla möten förbjöds. Under september hade stora protester genomförts med krav på att president Biya skulle avgå, att politiska fångar skulle frigges och att de engelskspråkiga delarna skulle få självstyre. Flera bombattacker genomfördes mot polisstationer.

Den 1 oktober trotsade

NASER ORIC FRIKÄND

KRIGSFÖRBRYTARDOMSTOLEN i Bosniens huvudstad Sarajevo frikände den 9 oktober **Naser Oric** för ansvar för att tre serbiska krigsfångar dödades i Srebrenica år 1992. Naser Oric betraktas av många bosniaker (muslimer) som en krigshjälte då han 1992–1995 ledde den bosniska arméns försvar av Srebrenica som belägrades av bosnienserbiska styrkor. När Srebrenica sommaren 1995 intogs av bosnienserbiska styrkor mördades omkring 8 000 bosniakiska män.

Naser Oric har tidigare dömts av FN:s Jugoslavientribunal för mord på serbiska fångar men frikändes år 2008 i högre instans. Serbiens justitieminister **Nela Kuburovic** kallade den friande domen i Sarajevo för "skamlig". **||||**

ICC VILL UTREDA AFGHANISTAN

DEN 3 NOVEMBER meddelade **Fatou Bensouda**, chefsåklagare vid ICC, Internationella brottmålsdomstolen i Haag, att hon begärt att en formell förundersökning om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten under konflikten i Afghanistan ska öppnas. ICC ska enligt Romstadgan, som antogs sommaren 1998, utreda och beivra de grövsta brotten: folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Afghanistan avslöt sig till ICC 1 maj 2003.

I en rapport till ICC i november 2016 nämnde Fatou Bensouda exempel på brott som kan bli föremål för undersökning. Det handlar om brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser begångna av talibanerna och deras allierade och tortyr och misshandel från afghansk polis och säkerhetstjänst.

Fatou Bensouda nämner också krigsförbrytelser i form av tortyr utförd av militära styrkor från USA och i hemliga fångelser som CIA hade i Afghanistan. **||||**

Fatou Bensouda

FOTO: ICC

DET HOTADE CIVILSAMHÄLLET

Det demokratiska utrymmet krymper på flera håll i världen – även i Sverige. Den 9–11 november samlades motkrafterna på Mänskliga rättighetsdagarna i Jönköping.

TEXT OCH FOTO: JENNIE AQUILONIUS

Om vi hade varit i Uganda nu hade vi alla blivit arresterade, säger *Samuel Opio*, hbtqi-aktivist från Uganda.

Han sitter i det lila ljuset på scenen under invigningen av MR-dagarna. Aktivister och professionella har rest till Jönköping från Sydsudan och Tanzania, Honduras och Turkiet, USA och olika delar av Sverige. Här diskuteras allt från våld mot kvinnor till tortyr, Donald Trump, funktionsvariationer, mens och samvetsklausuler i vården.

Det är första gången jag besöker MR-dagarna och under de tre dagarna rör sig stämningen mellan hopp och förtvivlan. En fråga som återkommer flera gånger är att det demokratiska utrymmet i världen krymper. Även i Sverige. *Anna Ardin* från Forum, idéburna organisationer med social inriktning, berättar om ett mejl hon nyligen fick från paraplyorganisationen Civicus,

som mäter civilsamhällets möjligheter att verka i olika länder:

– Sverige har legat högt och i den öppna kategorin. Men de planerar att flytta ner Sverige eftersom vi under 2016 hade över 3 000 offentliga nynazistaktiviteter och vi har sett många hatbrott, särskilt mot religiösa minoriteter.

Det andra som återkommer är glädje och kampvilja. På ett seminarium berättar kvinnorrättsaktivisten *Yessica Trinidad* om det dödliga våldet mot kvinnor och kvinnliga människorättsförsvarare i Honduras.

– Det finns många organisationer och ett stort motstånd, och vi kämpar med stor glädje, säger hon.

Temat för MR-dagarna var i år framtiden för de mänskliga rättigheterna. Men framtiden är frånvarande i alla de seminarier jag besöker. I stället

beskrivs en ögonblicksbild, den som drar mellan hopp och förtvivlan. Jag slås av modet hos människor som kämpar emot med risk för sin egen säkerhet. Men som hbtqi-aktivisten *Samuel Opio* från Uganda uttrycker det under sin föreläsning:

– Om inte jag slåss för mina rättigheter, vem ska då göra det?

Det finns förstås också de som slåss för andras rättigheter. ”See you in court

”Om inte jag slåss för mina rättigheter, vem ska då göra det?”

AKTIVIST I FARA. **Samuel Opio** från Uganda.

Trump!” står det kaxigt bakom advokaten *Esha Bhandari* där hon sitter på scenen. Det är en slogan som tillhör medborgarrättsor-

Esha Bhandari

gisationen The American Civil Liberties Union, ACLU. *Esha Bhandari* berättar hur den nye presidenten har ruskat om civilsamhällesorganisationerna i USA. Inte minst genom inreseförbudet för personer från sju muslimska länder. Förbudet kom i januari, helt utan förvarning, och civilsamhället var tvunget att agera fort. Inom 24 timmar lyckades ACLU få tag i en domare i Brooklyn som kunde hindra regeringen från att implementera förbudet direkt.

ett annat plötsligt förbud rörde transpersoner inom militären, som *Donald Trump* tillkännagav på Twitter. *Esha Bhandari* berättar att total förvirring rådde: ingen visste om personer inom militären skulle få sparken direkt.

– Jag tror att den där första helgen med inreseförbudet satte tonen. Folk insåg att de måste vara redo att agera helt utan förvarning. Det finns ingen tid att planera strategiskt och långsiktigt, säger hon.

Under ett seminarium möts Migrationsverket, Amnesty och Röda korset i en

diskussion om hur farligt det egentligen är i Afghanistan. De har tillgång till samma information om landet, men gör ändå helt olika bedömningar i frågan om det går att fly inom Afghanistan. Migrationsverket menar att det finns säkra områden, medan Amnesty anser att ingen bör skickas tillbaka.

Kvällen efter deltar bland annat ensamkommande ungdomar och poeten *Emil Jensen* på galan ”Hör min röst” i kulturhuset Spira. Det suger i magen när *Julia Westberg* från projektet Songlines och den syriska violinisten *Ameer Tarabolsy* framför låten Amnesti, som bygger på ord av unga som har flytt till Sverige.

När tåget rullar från Jönköpings Resecentrum på lördagskvällen vet jag inte om jag är så mycket klokare när det gäller framtiden för mänskliga rättigheter. Jag vet att människor riskerar sina liv i kampen mot mörkret. Jag vet också att allt inte är mörkt. Kampen förenar, ger gemenskap, mening och styrka – till och med skratt. Jag hoppas att de cirka 4 000 besökarna tar till sig MR-juristen och konferensens konferencier *Dona Hariris* uppmaning till besökarna under invigningen:

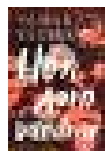
– Börja tänka ”Okej, hur kan jag omsätta all den här informationen i handling? Hur kan jag ta med mig de här dagarna och göra något av dem?” IIII

GALA. **Emil Jensen** tillsammans med barnkören och Songlines.

FOTO: EVELINA RÖNNBÄCK

Avgrundsdyk smärta

HON SOM VANDRAR

Samar Yazbek
Översättning:
Marie Anell
Ordfront

”HON SOM VANDRAR” griper tag i mig från första sidan. Jag vet inte hur jag ska värja mig från den avgrundsdyka smärta som speglas. Vi får följa den modiga huvudpersonen Rima som bor i den syriska huvudstaden Damaskus med sin mamma och bror. Rima är ung och livet ska ligga framför henne. Det fylls dock mest med krig och förluster.

Den nattsvarta skildringen av vardagen känns i hela min kropp och texten ger mig ingen paus. Det enda sättet att värja sig är att lägga ifrån sig boken. Som om krig går att få en paus från när man lever mitt i det. Det är en skicklig berättarteknik Yazbek använder sig av, Rima står i centrum och aldrig överlämnas berättarrösten till någon annan. Hon är en person med ben ständigt i rörelse och en tunga fylld av stumhet. Hennes språk uttrycks genom bilder, teckningar och genom hennes kropp. Därför blir inte hennes tystnad egentligen tyst, den är fylld av allt utom just ord från en mun. Det är ett spännande och för mig tilltalande grepp. För genom Rima blir allt än mer verkligt.

Till skillnad från tidigare böcker jag läst av Yazbek har ”Hon som vandrar” ett delvis annat språk. Det känns drömskt, det är beskrivningar med surrealistiska förtecken och historier jag inte vill tänka är sanna. Efter den sista sidan fylls jag med en känsla av tomhet och sorg. En tomhet över att inte få veta mer om Rima och hennes liv men också en avgrundsdyk sorg över hur kriget i Syrien fortsätter att söndra liv och människors framtid.

MALIN ÖSTERBERG

FLYKT. Ai Weiwei skildrar människor på flykt i ”Human Flow”.

FOTO: UG/NÖRDISK FILM

Weiwei vill öppna våra ögon

HUMAN FLOW

REGI: Ai Weiwei
LAND: Tyskland

23 LÄNDER, 40 flyktingläger, 200 medarbetare, 600 intervju-personer och mer än 900 timmar material. Detta massiva projekt blev till slut den kinesiske konstnären och politiske aktivisten Ai Weiweis dokumentär om flyktingkrisen de senaste åren. Idag beräknar UNHCR att omkring 65 miljoner människor är flyktingar, det högsta antalet sedan andra världskrigets slut.

Det går inte att greppa denna gigantiska katastrof, men Weiweis försök att få oss att verkligen få upp ögonen är beundransvärt, fruktansvärt och samtidigt vackert i sin empati och sitt mål. Någonstans känns Weiwei som en logisk skildrare av hur mänskligheten tvingas lida och bli ofrivilliga offer på grund av ett kollapsat samhälle. Han fångades själv som en

politisk dissident av regeringen i Kina och fräntogs sitt pass mellan 2011 och 2015.

Regissören är närvarande i ”Human Flow” och ses i bild istället för att bara vara en stilla iakttagare bakom kameran. Han är både en humanitär medhjälpare, kritisk i sin skildring och empatisk medlare och lyckas med att inte framhäva sig själv som den överdrivet barmhärtiga samariten eller någon som gör en påklistrat heroisk insats.

Filmen väver in både kommentarer från världens största tidningar som löpande text, visar statistik och citerar svidande vacker poesi i bildrummet som små andningspauser mellan de olika episoderna. Känslorna från de intervjuade pendlar mellan tristess, ilska, förtvivlan och desperation. Men det finns också varma och rörande bitar, som när Weiwei intervjuar några studenter på Gazaremsan som med ett stort leende drömer om en jorden runt-resa.

”Human flow” skulle lika

gärna kunnat heta ”Inhuman existence”. Det är bland annat den känslan som vi tittare slås av under nästan två och en halv timme. Uppgivenheten, frustrationen, sorgen och maktlösheten. Samtidigt går det att känna en glädje över att medmänsklighet och vilja till hjälp råder på så pass många platser som en kontrast till flera länders stängda gränser.

Ai Weiweis film är kraftfull på så många plan. Bland annat sättet hur han använder sig av både det oerhört närgångna filmandet från sin egen mobiltelefon för att fånga individens personliga utsatthet, till de svepande och nästan episka bilderna från drönare för att vi ska försöka få en förståelse för flyktinglägrenas magnitud. ”Human flow” liknar ingen tidigare film i sitt sätt att fånga ett så pass globalt problem som flyktingfrågan och lyckas porträttera den lilla människan på ett förbluffande stort sätt.

FREDRIK SÖDERLUND

NEJ, DET RÄCKER INTE

NEJ ÄR INTE NOG. SÅ STÅR VI EMOT TRUMPS CHOCKDOKTRIN OCH SKAPAR EN NY VÄRLD.

Naomi Klein
Översättning:
Joachim Retzlaff
Ordfront

DET HAR NU GÅTT över ett år sedan Donald Trump vann presidentvalet i USA. Världen chockades. I land efter land har främlingsfientliga krafter flyttat fram sina positioner. Frågan är hur dessa rörelser ska kunna stoppas? I boken ”Nej är inte nog” tar sig journalisten Naomi Klein an den frågan.

Utgångspunkten är att det inte räcker med att säga nej, utan vänstern måste också säga ja till något. Därför vill Naomi Klein formulera en ”vägkarta” som leder mänskligheten till en bättre värld. Men det går sådär.

Klein fastnar snabbt i teman från sina tidigare böcker och skriver utförligt om varumärken, klimatförändringar och chockdoktriner. Först i slutet av boken

närmar hon sig sin ”vägkarta”. Naomi Klein menar att vänstern måste våga börja drömma storslagna drömmar igen. Det behövs utopier.

Därefter måste radikala rörelser samlas kring plattformar med djärva förslag som medborgarlön, gratis barnomsorg och en total ekologisk omställning av samhället. Utifrån plattformarna kan politikerna sedan pressas till att ta ett stort ”språng”, rakt in i Utopia.

Naomi Klein avfärdar, med lätt hand, pragmatiska mittenpolitiker och verkar inte särskilt intresserad av varken välfärdsstat eller konjunkturpolitik.

Men det mest anmärkningsvärda är ändå det påtagliga ointresset för väljarna, inte minst för alla dem som röstar på högerpopulister som Trump. Och vad som talar för att Naomi Kleins radikala ja ska kunna samla en majoritet av väljarna bakom sig är inte helt enkelt att förstå. Fast det är klart: drömma kan man ju alltid göra.

CHRISTOFFER DAHLIN

LÖGNEN OCH MAKTEN

TRUMP, MILJARDERNA, MEDIERNA OCH MAKTEN

Karin Henriksson
Lind&Co

I KARIN HENRIKSSONS biografi skildras Donald Trumps resa till att bli USA:s president, och de enligt Henriksson genomgående ämnena i hans liv; skryt, lögn och pengar.

Henriksson, som är SvD:s USA-korrespondent, målar upp en bild av en man som tar det han vill ha och böjer på verkligheten som det passar för att nå

sina mål. Grundligt berättas om Trumps familjebakgrund och ungdomsår och de tidiga åren som affärsman i New York. Dessa tydliga skildringar hör till bokens styrka då det skapar något av en psykologisk förståelse av Trumps personlighet.

Språket är lättillgängligt, och boken är uppdelad i tydliga kapitel. Trots detta lyckas inte boken besvara de djupare frågorna kring Trumps person. Boken kan bäst beskrivas som ett noggrant dokument över Trumps lögn och motsägelser.

SARA KARAMA KANGOOM

Indien i förändring

INDIEN –
EN REPORTAGERESA

Pär Jansson
Appell förlag

PÄR JANSSON "Indien - en reportageresa" är på många sätt vad en kan förvänta sig av en reportagebok. Jansson framställer med ett lättillgängligt och målande språk, och vackra fotografier, ett Indien i förändring. Här återfinns berättelser om landets politiska utveckling, om den heliga kons vara eller icke vara, om medelklassens framväxt i städerna, om drömmen om Bollywood och om det ständigt närvarande patriarkatet.

Oftast lyckas Jansson beskriva Indien på ett sakligt och nyanserat sätt och ger läsaren en god inblick i några av landets (ofantligt) många sidor och dess saliga blandning av härlighet och hopplöshet. Han beskriver ett Indien som i vissa stycken är tolerant, öppet och gästvänligt och i andra stycken är det totalt motsatta, med en allt mer påtaglig hindunationalism.

Ibland önskar jag dock att Jansson hade en mer nyanserad och problematiserande blick på sig själv och sin egen position som vit och västerländsk besökare i det post-koloniala Indien. Jansson berättar exempelvis om ett tempelbesök där stämningen förstördes av en tiggare som gjorde att han kände sig bedragen på en intressant upplevelse och tyckte sig ha "blivit utnyttjad som en vandrande plånbok".

Jag, som nyligen tillbringat fyra månader på den indiska landsbygden, kan dock sakna berättelser därifrån. Men, som Jansson säger: "[d]et finns helt enkelt många Indien" och alla ryms kanske inte i en enda reportagebok.

SANNA BLOMGREN

KYRKAN I MUSHABBAK. "Ruinromantik när den är som är bäst" menar författarna när de når denna kyrka från slutet av 400-talet i norra Syrien.

FOTO: BERTRAMZ/WIKIMEDIA

En underbar källa till bildning

LEVANTEN. MELLAN-
ÖSTERN UTAN GRÄNSER

Tomas Andersson &
Stefan Foconi

Dialogos

"DETTA ÄR INGEN bok med ambitionen att ge en heltäckande bild av Mellanöstern. Det är inte en bok som kommer med nya fakta. Det är inte heller en bok som tar ställning för den ena eller den andra sidan."

Så väljer *Tomas Andersson* och *Stefan Foconi* att presentera sin bok "Levanten" där de gräver bland personer och platser under många år av resor i Mellanöstern. De konstaterar att "Mellanöstern är inte svårare att förstå än någon annan plats på jorden" fast med tillägget att det är en komplex region.

De har åstadkommit en helt underbar bok för den som söker kunskap och vill öka sin bildning. Genom att ge ett individperspektiv,

där vi får sitta ner med människor av olika etnicitet och olika trosuppfattning och genom ett detaljrikt skrivsätt med plats för både mat och dryck, personliga reflektioner och irritationer, så blir det en mosaik som bör avnjutas i små portioner.

Andersson och Foconi vill förmedla historiens betydelse och lyckas väl, vare sig det handlar om korsfarartiden, splittringen mellan shia och sunni inom islam, Assadregimen i Syrien eller det 500-åriga Osmanska riket. De redogör för den känsliga frågan om judarnas invandring till Palestina och Andersson återvänder till kibbutz Mizra, där han år 1977 arbetade i det som då skulle vara en socialistisk utopi men som nu har blivit en del av kapitalismen.

Författarna ger en rad röster från det Libanon som ständigt lever så nära en upprepning av inbördeskriget 1975-1990 och här finns små korta guldkorn som utflykten till *Khalil Gibrans*

födelseort. Det har gått nästan 100 år sedan Gibrans "Profeten" utkom, ett verk som fortfarande läses av nya generationer.

Besöket i Jordanien hos prins *Raad Bin Zeid al-Husseini* och prinsessan *Majda Raad* är ett annat intressant möte. Hon är född i Arboga och mötte den jordanske prinsen i Cambridge och det blev kärlek vid första ögonkastet.

I Syrien sitter författarna på Aleppo Club, den kristna överklassens favoritställe, i januari 2011 och samtalar med en konsul och dennes fru. Andersson och Foconi återger samtalet.

"Det är en faslig tur att vi bor där vi gör, säger konsulinna. I Syrien har vi ingen kriminalitet. Här respekterar människor varandra. Det är tryggt för barnen."

Ibland tar historiska förändringar årtionden eller århundranden. Ibland tar historien en ny riktning på några veckor.

ULF B ANDERSSON

MORDJAKT I MUBARAKS EGYPTEN

THE NILE HILTON INCIDENT

REGI & MANUS: **Tarik Saleh**
SKÅDESPELARE: **Fares Fares,**
Mari Malek
LAND: **Sverige/Danmark/**
Tyskland

TARIK SALEH HAR använt det verkliga mordet på den libanesiska sångerskan *Suzanne Tamim* år 2008 som inspiration för sin fiktiva historia i "The Nile Hilton Incident", en film som har gjort ett internationellt segertåg. Mordet på Suzanne Tamim fick stor uppmärksamhet i Egypten då anstiftaren var parlamentsledamot med goda kontakter till president *Hosni Mubarak*.

I den här filmen är det sångerskan Lalea som hittas död på Nile Hilton. Hotellstäderskan Salwa råkar bli nyckelvittne. Den egyptiska polisen genomför en tafflig brottsplatsundersökning med kommissarie Noredin

(*Fares Fares*) i spetsen. Det är januari 2011, de sista skälvande veckorna i Mubaraks Egypten. Korruptionen är satt i system och polisen ägnar sig utan blygsel åt beskyddarverksamhet, miss-handel av gripna och för Noredin är det inget speciellt att ta en mördad persons pengar och stoppa dem i egen ficka. Han är en ständigt rökande ensam själ utan illusioner.

Det blir mycket bilåkande, kanske ett sätt att skapa Kairokänsla, då filmen i övrigt är inspelad i Marocko. En viktig bihandling i filmen är de sudanesiska invandrare som sköter "skitjobben" i Egypten och Salwa som blir vittne till mordet skildras på ett trovärdigt sätt av *Mari Malek*.

Trots att Fares Fares är lysande i sin rolltolkning så känns det till sist som intrigen skruvas några varv för mycket.

ULF B ANDERSSON

FOTO: SCANBOX

EGYPTEN. Kommissarie Noredin (Fares Fares).

”Raffinerad tortyr som måste undvikas till varje pris”

Major **Reginald Woodfield Appleby** i en parlamentsdebatt år 1940 om Bermuda skulle införa inkomstskatt. Skatten är fortfarande noll i Bermuda och den juristbyrå, Appleby, majoren grundade har en nyckelroll vid avslöjandet av den globala skatteplaneringen kallad Paradisläcken.

”Diger lista”

Nobels fredspris, Sacharovpriset, Olof Palme-priset, Wallenbergmedaljen, Liberala Internationals frihetspris och Amnesty Internationals ”Ambassador of Conscience”.
Tove Lifvendahl, politisk chefredaktör på SvD, konstaterar att alla priser inte tycks ha gett Burmas ledare **Aung San Suu Kyi** några samvetsbetänkligheter vid massfördrivningen av rohingya.

”En dag, när Gud säger att Mugabe ska dö, kommer vi att ha hans lik som kandidat på valsekeln”

Presidentfrun **Grace Mugabe** uttalar sig i februari om 93-åriga president **Robert Mugabes** framtida politiska karriär i Zimbabwe. Efter militärens ingripande den 15 november har chansen för Mugabe, levande eller som lik, att stå på valsekeln nästa år minskat.

”Om detta nämns inget”

DN granskar UD och halvstatliga Business Sweden novemberresa till Azerbajdzjan och konstaterar att i reseinbjudan till näringslivet nämns inte att landet har ”allvarliga brister i respekten för mänskliga rättigheter” som UD själv konstaterar i andra sammanhang. ”En inbjudan till korruption och mutor”, anser riksdagsledamoten **Fredrik Malm** (L).

STÄNGDA GRINDAR. **Maja Åberg** håller tal utanför Irans ambassad den 1 november. FOTO: DANIEL OGALDE

PROTEST MOT DÖDSDOM I TEHERAN

Den 1 november protesterade Amnesty utanför Irans ambassad på Lidingö mot dödsdomen mot Ahmadreza Djalali. Någon protest ville dock inte ambassaden ha utan porten förblev stängd.

Ett 20-tal personer deltog i protesten där riksdagsledamoten **Birgitta Ohlsson** (L) och **Maja Åberg** från svenska Amnesty höll tal.

– Det har hållits många manifestationer på samma tema som idag – dödsstraffet i Iran, sade Maja Åberg. Om jag får önska en sak är det att nästa år vid den här tiden skall Ahmadreza vara fri och återförenad med sin familj.

Ahadreza Djalali, iransk medborgare med permanent uppehållstillstånd i Sverige, är forskare vid Karolinska institu-

tet och greps den 25 april 2016, tre dagar innan han skulle återvända till Sverige där hustrun och två barn bor.

Han hade rest till Iran efter att ha blivit inbjuden till universiteten i Teheran och Shiraz för att delta i workshops om katastrofmedicin.

Den 22 oktober kom besked om att en domstol dömt honom till döden för ”korruption på jorden” (ifsad fil-arz).

Den 24 oktober sade **Abbas Jafari Dolatabadi**, riksåklagare i Teheran, vid sin veckovisa presskonferens för journalister, utan att uttalar nämna Ahmadreza Djalali, att den ”svavande” hade haft flera möten med Israels undererrättsmyndighet Mossad och gett dem känslig information om Irans militära- och kärnkraftsanläggningar i utbyte mot pengar och uppehållstillstånd i Sverige.

FATTA PENNAN

VARJE ÅR UTFÄRDAR Amnesty International hundratals blyxtaktioner. Det kan handla om fängslade samvetsfångar, hotad yttrandefrihet eller diskriminerande lagar. **Amnesty Press väljer ut tre fall i varje nummer.**

Nabeel Rajab fortsatt fängslad

NABEEL RAJAB, ordförande för Bahrain Centre for Human Rights, greps den 13 juni 2016 och har sedan dess suttit häktad. Han dömdes i juli till två års fängelse för ha spritt falska nyheter. Domen har överklagats samtidigt som han också är åtalad för kommentarer på Twitter om bland annat kriget i Jemen där han hotas av 15 års fängelse. Den 25 oktober misshandlades **Nabeel Rajab** i Jaw-fängelset efter att ha varit i appellationsdomstolen där överklagan mot domen i juli behandlades. Amnesty anser att han är samvetsfånge och kräver hans omedelbara frigivning.

SKRIV TILL:

King Shaikh Hamad bin 'Issa Al Khalifa
Office of His Majesty the King
P.O. Box 555
Rifa'a Palace, al-Manama, Bahrain
Fax: +973 1766 4587

Your Majesty,

In writing to you I would like to draw your attention to the case of the human rights activist Nabeel Rajab, who has been sentenced to two years in prison for "disseminating false news" and risking further jail time for political tweets. I have reasons to believe that he is a prisoner of conscience, held solely for the peaceful exercise of his human rights and call for his immediate and unconditional release.

Further, I urge Your Majesty to ensure Nabeel Rajab is not subjected to torture or other ill-treatment, has regular access to his family, lawyers of his choice, and adequate medical care. Finally, I urge Your Majesty to ensure that the right to freedom of expression is upheld in Bahrain.

Respectfully,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 10 december.

Massgripanden av "homosexuella"

EFTER ATT REGNBÅGS-FLAGGOR syntes den 22 september vid en konsert i Kairo med den libanesiska rockgruppen **Mashrou' Leila** har 76 personer gripits för "homosexualitet" och 32 personer har dömts till mellan sex månader och fyra års fängelse. I parlamentet föreslås nu en lag som ska kriminalisera samkönade relationer, vilket idag inte uttryckligen är förbjudet i Egypten, som kan ge upp till 15 års fängelse. Enligt lagförslaget ska myndigheterna publicera namnen på dömda personer i två stora dagstidningar. Den som främjar eller utannonserar hbtq-arrangemang ska kunna dömas till tre års fängelse.

SKRIV TILL:

Minister of Interior
Magdy Abdel Ghaffar
Ministry of Interior
Fifth Settlement, New Cairo, Egypten
E-post: center@iscmi.gov.eg

Dear Minister,

I am writing to express my grave concern regarding the recent homophobic crackdown in Egypt and a newly proposed draft law officially criminalizing same-sex relations. Since the recent crackdown began we know that at least 76 people have been arrested and some have been sentenced to prison for their perceived sexual orientation.

I urge the Egyptian authorities to immediately and unconditionally release all those detained or sentenced based on their real or perceived sexual orientation.

Finally, I urge the authorities to reject the bill criminalising "homosexuality".

Respectfully,

DATUM:Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 21 december.

Serietecknare fängslad utan rättegång

RAMÓN ESONO EBALÉ greps den 16 september i Ekvatorialguineas huvudstad Malabo vid ett restaurangbesök tillsammans med två spanjorer, vilka senare släpptes. Ramón har sedan dess suttit i Black Beach-fängelset. Han lever utomlands men hade återvänt hem för att förnya sitt pass. Han är en välkänd serietecknare som den 2 november tilldelades årets pris för mod i tecknande av The Cartoonists Rights Network International. Det antas att fängslandet av tecknaren handlar om hans kritik av människorättsituationen i Ekvatorialguinea.

SKRIV TILL

President Teodoro Obiang Nguema Mbasogo
Palacio Presidencial
Avenida de la Libertad
Malabo, Ekvatorialguinea

Your Excellency,

Allow me to express my concern regarding Ramón Esono Ebalé, an Equatorial Guinean cartoonist and activist, who has spent over 50 days in prison without being formally charged. The Cartoonists Rights Network International has awarded him the 2017 Award for Courage in Editorial Cartooning.

I urge the authorities to immediately release Ramón Esono Ebalé, as it appears he is detained solely in relation to his peaceful activism. I also call on the authorities to ensure a safe and enabling environment for human rights defenders to work without fear of punishment, reprisal or intimidation.

Respectfully,

DATUM:Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 21 december.

Ovanstående vädjandebrev med sammanfattning på svenska finns på amnestypress.se (längst upp i högra hörnet).

REDO ATT FÖRSVARA MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER? GÖR DET TILLSAMMANS MED OSS!

Nu söker vi:

- ▶ Medlemsvärvare inom Face 2 Face
- ▶ Telefonkommunikatörer

Läs mer på amnesty.se/hej.

DITT HEJ KAN GÖRA SKILLNAD!

AMNESTY
INTERNATIONAL

HÄLSNINGAR TILL FÅNGAR

Amnesty arbetar för och med personerna nedan och du kan bidra genom att skicka en personlig hälsning till någon eller några av dem, till exempel "You are not forgotten", "I am thinking of you" eller liknande. Välj gärna ett kort med vackert naturmotiv.

TEP VANNY - KAMBODJA

Tep Vanny är människorättsförsvarare och aktiv i kampen för landrättigheter och mot tvångsvrängningar i Kambodja. Hon dömdes i februari 2017 till två och ett halvt års fängelse för påstådda brott i samband med en fredlig demonstration 2013. I nästan 10 år har Tep Vanny försvarat rätten till bostad vid Boeung Kak-sjön i centrala Phnom Penh, Kambodjas huvudstad.

Skriv en hälsning:

*Tep Vanny
LICADHO
PO Box 499, Phnom Penh, Kambodja*

AHMED ABBA - KAMERUN

Journalisten Ahmed Abba greps i juli 2015 av polis medan han rapporterade om Boko Haram-konflikten i norra Kamerun. Abba arbetade för Radio France Internationale (RFI). Efter gripandet hölls han isolerad i över tre månader och under denna tid utsattes han för tortyr. Den 20 april 2017 dömdes Ahmed Abba till 10 års fängelse och dryga böter för terroristrelaterade brott.

Skriv en hälsning:

*Ahmed Abba
Délégation régionale de l'administration
pénitentiaire
Prison principale de Yaoundé
s/c Prison centrale de Yaoundé
B.P. 100, Yaoundé, Kamerun*

JOHAN TETERISSA - INDONESIA

Den 27 juni 2007 anordnade den indonesiska regeringen en ceremoni i staden Ambon i provinsen Moluckerna för att fira den Nationella familjedagen. Under ceremonin ledde läraren Johan Teterissa 22 andra aktivister ut på fältet där ceremonin hölls och dansade en traditionell krigsdans som avslutades med att de höjde "Benang Raja", symbolen för ett självständigt Sydmoluckerna. Senare dömdes Johan Teterissa till livstids fängelse men efter överklagan reducerades straffet till 15 år.

Skriv en hälsning:

*Johan Teterissa
Lapas Kembang Kuning,
Pulau Nusakambangan
Jalan Nusakambangan
Cilacap, Jawa Tengah, Indonesien*

FATIMA HUSSEIN-BADI - JEMEN

Fatima Hussein-Badi greps den 13 juli 2000 med sin bror Abdullah och anklagades för mord på Fatimas man. Under polisutredningen förekom grova övergrepp mot de båda. Fatima förhördes i flera timmar utan närvaro av advokat. Hon uppmanades att bekänna och när hon vägrade fördes brodern in med ansiktet täckt av blod. Fatima hotades med att bli våldtagen i broderns närvaro och för att rädda systemen bekände han mordet. Båda dömdes till döden och brodern avrättades i maj 2005.

Skriv en hälsning via Fatimas advokat:

*M Fatima Hussein Badi
c/o Mrs Nasser
P.O. Box 16020
Hadda, Sana'a, Jemen*

OLEG SENTSOV - RYSSLAND

Den ukrainske filmregissören Oleg Sentsov dömdes till 20 års fängelse i augusti 2015. Sentsov är en av dem som har motsatt sig Rysslands annektering av Krim och deltagit i demonstrationer mot detta. Han dömdes av en militärdomstol efter en mycket bristfällig rättegång för att "ha bildat en gren av en terroristgrupp" och "ha organiserat terrorhandlingar." Oleg Sentsov sitter fängslad mer än 500 mil från sitt hem i Simferopol.

Skriv en hälsning:

*629400 Russia
Yamalo-Nenetsky Autonomous District
g. Labytnangi
ul. Severnaya 33
IK- 8
Sentsovu Olegu Gennadevichu, 1976 g.r.
Ryssland*

Kan en lott förhindra brott mot de mänskliga rättigheterna?

Vår övertygelse är att världen blir bättre med starka ideella organisationer. Det är därför Postkodlotteriet finns. Och det är därför vi fördelar lotteriets överskott mellan 53 ideella organisationer som arbetar för bättre villkor för människor, djur och natur.

Sedan Postkodlotteriet startade har organisationerna fått dela på 8,3 miljarder kronor, varav 135 miljoner har gått till Amnesty International.

Hur är det då, kan en lott förhindra brott mot de mänskliga rättigheterna? Nej, tyvärr. Det vore väldigt förenklat att se det på det sättet. Men den som har en lott i Postkodlotteriet bidrar till att viktiga organisationer kan göra bra saker, som till exempel att kämpa för att de mänskliga rättigheterna ska gälla för alla, alltid.

Stort tack Amnesty International för allt ni gör, och stort tack till alla som har en lott – ni möjliggör så mycket!

#postkodeffekten

Putte Nelsson är
vinstudelarare i Postkodlotteriet.

Åldersgräns 18 år. Gå in på stodlinjen.se om du eller en anhörig spelar för mycket. Mer info på postkodlotteriet.se

INTERNETKURS OM MÄNNISKORÄTTSFÖRSVARARE

Vill du lära dig mer om människorättsförsvarare? Då är den nya MOOC-kursen något för dig!

Från den 1 november finns det möjlighet för alla intresserade att läsa en så kallad MOOC om människorättsförsvarare. En MOOC (Massive open online course) är en avgiftsfri distanskurs som du kan läsa när du själv tycker att det passar dig. Allt du behöver är tillgång till Internet.

Kursen finns tillgänglig på engelska, spanska, franska och arabiska!

DETTA GÅR KURSEN IGENOM:

- De olika situationerna för människorättsförsvarare.
- Olika hot som människorättsförsvarare, deras vänner och familjer ställs inför.
- Strategier för att mildra risker och sätt att agera på.

DETTA KOMMER DU ATT LÄRA DIG:

- Förklara vad en människorättsförsvarare är.
- Riskerna för att försvara mänskliga rättigheter.
- Hur du kan använda din röst för att försvara dina och andras rättigheter.
- Hur en ansluter sig till andra i kampen för att försvara mänskliga rättigheter.
- Regeringarnas roll i att skydda människorättsförsvarares rättigheter.

ANMÄLAN

Besök www.edx.org och sök på **Human Rights Defenders** så kommer kursen upp!

STOCKHOLMSDISTRIKTETS ÅRSMÖTE

Lördag 3 Februari

10 - 16

Amnesty International
Sweden

Alsnögatan 11

116 41 Stockholm

- Prisutdelning
- Lunch
- Underhållning
- Beslut om redovisningsgruppernas årliga avgifter

▸ För mer info, se Amnesty International Stockholm på Facebook

KOM PÅ AMNESTY INTERNATIONALS ÅRSMÖTE

I GÖTEBORG 4-6 MAJ

Välkommen till årets evenemang om mänskliga rättigheter. Träffa andra engagerade medlemmar, diskutera, påverka och lär dig mer om Amnestys arbete.

ANMÄL DIG HÄR: WWW.AMNESTY.SE/ARSMOTET

GÖR DIN RÖST HÖRD - SKRIV EN MOTION

Genom att skriva en motion kan du påverka vilka frågor som diskuteras på årsmötet. Skicka din motion till arsmotet@amnesty.se.

MOTIONSSTOPP: 9 FEBRUARI

NOMINERA TILL FÖRTROENDEUPPDRAG

Valberedningen söker kandidater som vill engagera sig i svenska sektionens styrelse, Amnestyfondens styrelse och granskningskommittén. Tipsa eller skicka din nominering till valberedningen@amnesty.se.

NOMINERINGSSTOPP: 27 JANUARI

AMNESTY
INTERNATIONAL

Amnesty Sveriges årsredovisning 2016

ÅRSBERÄTTELSE MED
ÅRSREDOVISNING
2016 AMNESTY INTERNATIONAL
SVENSKA SEKTIONEN

AMNESTY
INTERNATIONAL
REPORT 2016/17
THE STATE OF THE WORLD'S
HUMAN RIGHTS

Amnesty International årsrapport

BESTÄLLNINGSKUPONG

Beställ Amnestys årsrapport 2016/2017.

Rapporten beskriver människorättssituationen i 159 länder och innehåller även sammanfattningar för varje världsdel. Kostnad 200 kr + porto.

- Ja, jag beställer Amnestys årsrapport.
- Ja, jag beställer Amnestys årsredovisning för 2016. Vi skickar den mot portokostnad.
- Ja, jag vill prenumerera på Amnesty Press. Fyra nr per år kostar 200 kr. Skicka mig ett inbetalningskort.
- Ja, jag vill bli medlem. För 240 kronor om året ingår Amnesty Press i ditt medlemskap.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in kupongen i ett kuvert till Amnesty International, svarspost 110 610 800, box 4719, 116 92 Stockholm

UTVECKLAD INTERNDEMOKRATI

Hösten har nu kommit på allvar och årsmötet, med vår, sol och värme, känns långt borta. Men hösten är då förberedelserna inför årsmötet börjar på allvar. I år ännu mer än vanligt i och med

den pågående översynen av medlemsdemokratin.

Vår demokratiska struktur är, som i alla demokratiska organisationer, ständigt en viktig fråga. Sedan början på 00-talet har frågan om representativ- kontra direktdemokrati diskuterats på flera årsmöten. Andra viktiga frågor har varit hur vi skapar fler forum för medlemsinflytande, stöd och strukturer för motionshantering och utformningen av årsmötesbeslut.

Deltagandet på årsmötet har tyvärr inte utvecklats i samma takt som antalet medlemmar i sektionen. Under de senaste tio åren har också många förändringar skett på internationell nivå inom Amnesty. Förändringarna har sin utgångspunkt i ambitionen att skapa "Ett Amnesty" som bland annat innebär etablerandet av regionala kontor runt om i världen, ett mer samordnat och fokuserat arbete globalt, gemensamma globala prioriteringar, en ny demokratisk struktur med mera. Med andra ord behöver svenska sektionen göra principiella ställningstaganden samtidigt som vi förhåller och anpassar oss till en förändrad omvärld.

Styrelsen tillsatte i våras en arbetsgrupp för att leda arbetet med översynen av medlemsdemokratin. Under årsmötet i våras inleddes processen ordentligt. Då genomfördes en välbesökt workshop om engagemang, inflytande

och beslutsfattande. Efter årsmötet skickades en enkät ut till medlemmar och supporters, som besvarades av cirka 1300 personer. Under sommaren och början av hösten har erfarenhetsutbytet gjorts med andra medlemsorganisationer i Sverige och med andra Amnestysektioner. Just nu pågår arbetsgruppens arbete med att analysera möjliga sätt att utveckla de demokratiska strukturerna.

Detta skrivs strax efter höstens "megahelg" där distriktsaktiva från hela landet diskuterade medlemsdemokratin. I januari kommer arbetsgruppen att lämna sina förslag till styrelsen. Det sista som kommer att hända före årsmötet är att styrelsen i mars kommer att besluta vilka förslag som kommer att diskuteras på årsmötet.

Förhoppningsvis har du redan bidragit med din syn på hur Amnestys demokratiska struktur bör se ut i framtiden. När förslagen presenteras nästa år hoppas vi i styrelsen att så många som möjligt deltar i diskussioner i distrikten, i grupperna, under aktioner, på Internet och framförallt på årsmötet i Göteborg. Som medlemsstyrd organisation är vi beroende av att många medlemmar deltar i utvecklandet av medlemsinflytandet och beslutsfattandet i organisationen.

Nästa årsmöte hålls som sagt i Göteborg, 4-6 maj 2018. Självklart med lika fint väder som årsmötet 2011 i Göteborg! Jag hoppas att vi ses då och pratar interndemokrati i solen.

ANDERS HÄLLBOM, STYRELSELEDAMOT

STYRELSENS HÖRNA

PRESENTER TILL DIG SJÄLV OCH ANDRA FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

ANVÄND KODEN **RABATT50** OCH FÅ **50% RABATT** PÅ HELA SORTIMENTET UNDER DECEMBER!

WWW.AMNESTY.SE/BUTIK

Merchandise items shown: T-shirt 130 kr*, Blockljus 90 kr*, Julklappskort 50 kr*, Reflex 20 kr*, and a yellow envelope with "GOD ÅR" written on it.

*med koden rabatt50

DU FÖLJER VÄL AMNESTY PRESS PÅ FACEBOOK?

POSTTIDNING B

Avsändare:
Amnesty International
Box 4719
116 92 Stockholm

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan):

SWIIIISSH!

SWISHA 100 KR TILL 90 007 20 SÅ ATT VI KAN
FORTSÄTTA SKAPA MOTVIND FÖR VÄRLDENS ÖVERSITTARE

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

BRAVE

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

